

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie
Bakalářská práce

ROZVOJ VÝTVARNÉ TVOŘIVOSTI PROSTŘEDNICTVÍM POHÁDKY

Vedoucí práce: Mgr. Bohuslava Kimrová

Autor práce: Eva Matějková

Studijní obor: Učitelství pro MŠ

Ročník: 3

© 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Eva Matějková

P o d ě k o v á n í

Děkuji tímto vedoucí své bakalářské práce Mgr. Bohuslavě Kimrové za vedení a dohled

nad zpracováním této práce, za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu zpracování poskytla. Velký dík patří celé mé rodině a přátelům za trpělivost a podporu při psaní bakalářské práce.

Děkuji Jiřímu Švehlovi a Miroslavě Dolanské za pomoc při grafické úpravě textu.

ANOTACE

Rozvoj výtvarné tvořivosti prostřednictvím pohádky

Teoretická část se věnuje ilustraci a významným českým ilustrátorům dětské literatury. Dále se zaměřuje na pohádku jako umělecký útvar a na význam pohádky v předškolním věku.

V praktické části je popsána realizace osmi pohádek s konkrétní skupinou, jejich průběh a návrh metodických postupů jak pracovat s těmito pohádkovými příběhy a rozvíjet tak výtvarné tvořivé aktivity dětí. Vše je doplněno fotografiemi.

ANNOTATION

The development of artistic creativity through fairy tales

The theoretical part is devoted to illustration and to significant Czech illustrators of children's literature. Further it focuses on fairy tale as the literary unit and on the importance of fairy tale in the preschool age.

In the practical part the implementation of eight fairy tales by a concrete group, their progression and the proposal of methodological procedures how to work with these fairy tales and how to develop the creative art activities of children by this way are described. All this is accompanied by photographs.

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Pohádka jako umělecký útvar	8
1.1 Vliv pohádky na psychiku dítěte předškolního věku	9
1.1.1 Pohádky a životní krize	9
1.1.2 Proč jsou pohádky důležité?	10
2 Ilustrace	12
2.1 Druhy Ilustrace	12
2.1.1 Kresba	12
2.1.2 Malba	12
2.1.3 Rytiny a mědiryty	13
2.1.4 Dřevoryt	13
2.1.5 Lept	13
2.1.6 Koláž	13
2.2 Počátky ilustrace v knize pro děti a mládež	14
2.3 Ilustrace knih pro děti v meziválečném období	14
2.4 Vliv ilustrace na dítě předškolního věku ve výtvarném projevu	15
2.5 Ilustrátoři české dětské literatury	17
3 Tvořivost ve výtvarné výchově	25
PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 Realizace	29
4.1 Pohádkový les	29
4.2 O Perníkové chaloupce	31
4.3 O Šípkové Růžence	35
4.4 O Koblížkovi	38

4.5	Červená Karkulka.....	41
4.6	Tygří princ.....	43
4.7	Pavoučnice Rózi.....	47
4.8	Rybář mezi rybami.....	50
4.9	O Anglické princezně.....	53
	ZÁVĚR.....	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
	PŘÍLOHY.....	58

ÚVOD

Často a velmi ráda vzpomínám na své dětství, kdy jsme se všechny děti z vesnice seběhly k mé „pohádkové“ babičce, která nám četla z různých pohádkových knih. Každá pohádka byla doprovázena kouzelnými obrázky, na které jsme se vždycky všichni těšili, napodobovali je a hráli si na hrdiny těchto příběhů.

V dnešní době se dává přednost moderním technologiím. Rodiče se vracejí pozdě z práce, na děti mají málo času a mnoho dětí nemá přečtenou pohádku už ani na dobrou noc. Pustí se jim televize nebo cd přehrávač a nemají možnost se setkat s knihou a její ilustrací.

Toto téma jsem si vybrala především proto, že si myslím, že pohádka a její ilustrace je v předškolním věku dítěte velmi důležitá pro jeho psychický vývoj a pro rozvoj dětské fantazie. Chtěla jsem také zjistit, zda ilustrace knih pro děti má vliv na výtvarnou tvořivost dítěte a do jaké míry.

V teoretické části své práce jsem se zaměřila na ilustraci knih v předškolním věku, její stručnou historii a její druhy. Na to, jak může ilustrace ovlivnit dětský výtvarný projev, na významné ilustrátory pro děti předškolního věku u nás, jejich životy a styly ilustrace. Dále se v této části věnuji pohádce jako uměleckému útvaru a tomu, jak působí na psychiku dítěte. Zmiňuji se o tvořivosti ve výtvarné výchově.

V praktické části jsem si vybrala 8 pohádek, které jsem konkrétní skupině dětí četla, hrála nebo vyprávěla a u pohádek, které děti neznaly, měly k dispozici i ilustrace. S pohádkami jsme si různě hráli a tvořivě je zpracovávali. Jednu pohádku jsem si vyzkoušela se dvěma skupinkami a porovnávala jsem rozdíly obrázků, které tvořily děti pouze po přečtení dané pohádky a obrázků tvořené dětmi s možností shlédnutí ilustrací této pohádky. U všech pohádek je popsán přesný průběh činností a reflexe těchto realizací. Vše doplňují fotografie s obrázky dětí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Pohádka jako umělecký útvar

„V obecném povědomí je tradičně pohádka chápána jako snad nejtypičtější literární útvar pro děti a jakási páteř literatury pro děti vůbec.“

(VYBRANÉ KAPITOLY Z TEORIE DĚTSKÉ LITERATURY II, 1976, str.52)

Pohádka byla v českém kulturním klimatu od dob B.Němcové a K.J.Erbena spjata s vyhraněnými společenskými funkcemi. Byla reprezentantkou národní kulturní tradice.

„Pohádka poskytuje dítěti zábavu i poučení o něm samém a podporuje osobnostní růst. Nabízí smysl na tolika různých úrovních a obohacuje dětskou existenci tolikerým způsobem, že jedna kniha nemůže plně ocenit míru a rozmanitost přínosu pohádky pro dětský život.“

(ZA TAJEMSTVÍM POHÁDEK, 1975, str.15)

Pohádky obrazným způsobem znázorňují, co je součástí procesu zdravého lidského vývoje. Proces růstu začíná vzdorem vůči rodiči a končí, když se mladý člověk najde, dosáhne psychologické nezávislosti, morální zralosti a dokáže mít pozitivní vztah k druhému pohlaví.

Pohádka má na dítě psychologický dopad především díky tomu, že je uměleckým dílem. Potěšení při naslouchání pohádce nevyplývá z psychologického významu příběhu, ale z literárních kvalit pohádky jako uměleckého díla. Pohádky jsou jedinečné jako literární útvar, ale také jako umělecké dílo srozumitelné dítěti tak, jako žádný jiný druh umění. Z jedné pohádky si děti mohou brát různé významy podle potřeb a zájmů dané chvíle. Děti se rády vrátí ke staré pohádce, až budou připraveny rozšířit staré významy, případně je nahradit novými.

V pohádkách se vyskytují i náboženské motivy a mnoho biblických příběhů je stejné povahy jako pohádky. Většina pohádek vznikla v dobách, kdy náboženství bylo důležitou součástí života. Pohádky se tedy náboženskými tématy zabývaly ať už přímo nebo nepřímě.

Každý příběh nese významy na příliš mnoha rovinách. Která pohádka je nejvhodnější pro určité dítě v určitém věku, záleží výhradně na psychologickém stádiu jeho vývoje a na problémech, které je v dané chvíli tíží nejvíce. Při psaní se soustředilo na významy dané pohádky. Nevýhodou je opomíjení jiných pohledů, které by pro jiné dítě mohly být významnější vzhledem k těžkostem, s nimiž se právě potýká.

1.1 Vliv pohádky na psychiku dítěte předškolního věku

1.1.1 Pohádky a životní krize

„Ke zvládnání psychologických problémů růstu, tj. k překonání narcistických zklamání, oidipkých dilemat, sourozenecké žárlivosti, stejně jako ke schopnosti vzdát se dětských závislostí a získat pocit vlastní jedinečnosti, vlastní ceny a smyslu pro morální závazky, potřebuje dítě porozumět, co se děje v jeho vědomé bytosti, aby si mohlo poradit s tím, co se odehrává v jeho nevědomí.“

(ZA TAJEMNSTVÍM POHÁDEK, 1975, STR.10)

Pohádky nabízejí dětské představivosti nové dimenze, které by dítě jinak nedokázalo takto opravdově samo objevit. Tvar a stavba pohádek mu nabízejí obrazy, díky nimž může strukturovat denní sny a s jejich pomocí dát lepší směr svému životu. Pohádky dětem objasňují, že *„boj proti krutým životním nesnázím je nevyhnutelný a patří neodmyslitelně k lidské existenci.“* Když člověk bojuje a tvrdošijně čelí často nespravedlivým a nečekaným útrapám, přemůže všechny překážky a nakonec vyjde jako vítěz. V pohádkách se existenciální dilema uvádí stručně a přímo. Umožní to dítěti poprat se s problémem v jeho nejzákladnější podobě. Pohádkové postavy jsou vykresleny zřetelně a všechny charaktery jsou spíše typické než jedinečné.

1.1.2 Proč jsou pohádky důležité?

PhDr. Marek Herman uvádí ve své knize „*Najděte si svého maršala*“ tři odpovědi na tuto otázku.

1. *neboj se, zvládneš to....neboli skryté návody starých generací*

V pohádkách se často opakují motivy, jako jsou například: cesta hlavního hrdiny do světa, bloudění v lese, smrt matky na počátku příběhu a její nahrazení zlou macechou, mluvící zvířata, kouzelná babička apod. Malé dítě těmto podobnostem velmi dobře rozumí a aniž by si to uvědomovalo, dešifruje všechna důležitá poselství, která jsou v pohádkách obsažena. Dítě prostřednictvím pohádek přijímá zkušenosti předchozích generací, které mu napomáhají vyřešit strachy, úzkosti a problémy, se kterými se při svém vývoji setkává. Mezi problémy, které malé děti mohou řešit patří například: strach z hladu nebo z toho, že nebude mít nikdy dost, strach z dospívání, smutek ze ztráty těsného a intimního vztahu s mámou, obavy, že si nezaslouží lásku rodičů, sourozeneckou rivalitu a žárlivost.

Pohádky díky svému charakteru a díky tomu, že jsou plné symbolů, umožňují otevřít dveře mezi nevědomím a vědomím. Děti prostřednictvím pohádek nacházejí důležité odpovědi na svoje otázky, které je znepokojují, se kterými si nevědí rady, nebo které je trápí.

2. *při čtení pohádek se děti mohou strachovat a bát*

Dospělí chtějí, aby děti uvěřily tomu, že všichni lidé jsou od přírody dobří a hodní. Předstírají, že temná stránka člověka neexistuje. Děti ale vědí, že ony vždycky dobré nejsou a někdy se chovají dobře jen proto, že musí. Je důležité, abychom dítě naučili přijmout obyčejný fakt, že tyto obtíže do života patří. Když se dospělí tváří, že je všechno kolem nás dobré a zlo jako by neexistovalo, utíkají děti před potížemi do lži nebo do úzkostí. Dítě je pak část vystaveno zoufalým pocitům osamělosti a opuštěnosti. Pohádka bere všechny tyto strachy a úzkosti opravdově a počítá s tím, že se dítě bojí, že zůstane opuštěné, chudé a že ho nikdo nebude mít rád. Nabízí dětem řešení situací, které ve svém věku dokáží chápat.

3. pojd' ke mně, budu ti vyprávět... aneb sycení a blízkost

Pravidelné čtení pohádek v obvyklou dobu může vést až ke vzniku hladivého rituálu. Nenápadně ale velmi silně přispívá k utváření vlídné atmosféry v rodině. Společné čtení pohádky večer před spaním může být jedním ze zdrojů pocitu bezpečí a lásky malého dítěte, k jeho pocitu „tady patřím a je mi tu dobře“.

Pohádkové shrnutí

Pohádky oslovují děti zejména prostřednictvím symbolů, skrytých významů a důležitých poselství. Malé děti jim dokáží na nevědomé bázi porozumět a dešifrovat je. Jedno z nejdůležitějších poselství je: to čím se trápíš, to, co řešíš je normální a podobně to mají i ostatní. Neboj se, vydrž a zvládneš to.

O pohádkách lze bez přehánění tvrdit, že je to jedna z cest, které významným způsobem napomáhají dětem s jejich nejtěžším úkolem, a to je nalézt smysl života. Pohádky mohou mnohdy napomoci vyřešit dítěti problém na nevědomé úrovni, aniž by vůbec musely vstupovat do jeho vědomí. Pohádky také pomáhají dětem vidět a přijmout prostý fakt, že boj proti krutým životním překážkám a nesnázím je nevyhnutelný a neodmyslitelně patří k lidskému životu.

2 Ilustrace

2.1 Druhy Ilustrace

2.1.1 Kresba

Kresba je výtvarné umění, které patří mezi základní výtvarné techniky. Základním kreslířským nástrojem je tužka, která v sobě spojuje universálnost využití. Dalšími běžně používanými pomůckami jsou pastelky, voskové tužky, pastely, voskové pastely, křídly, rudky, uhly, olůvka, pera a tuš. Častými znaky kresby jsou použití jedné barvy, obraz vytvořený pomocí čar a pouze částečné pokrytí podkladu. Kresba je velmi podobná procesu malování.

2.1.2 Malba

Malba je technika nanášení barev v souvislé vrstvě na podklad. Liší se od kresby plošností, kterou je barva nanášena a použitým nástrojem (zpravidla štětcem). Při malbě obrazů je nejčastěji používána olejomalba a také akryl. Častá je také malba na papír pomocí vodou ředitelných, nekrycích barev, tzv. akvarel. Ten může být kombinován také s kresbou.

3 základní techniky nástěnné malby:

malba do vlhké omítky – *al fresco*

malba na suchou omítku – *al secco*

kombinace dvou výše uvedených maleb – *fresco-secco*.

Malbu lze dále dělit podle toho, jaké barvy jsou použity, jakou technikou jsou barvy nanášeny, nebo na jaký povrch se barvy nanášejí např. na - malbu na dřevě, malbu prstem, malbu na porcelánu, iluzivní malbu, dekorativní malbu a mnoho dalších.

2.1.3 Rytiny a mědiryty

Rytina je nejstarší technika tisku z hloubky. Dnes už je poměrně vzácná, jedná se o jednu z nejtěžších technik. Základním principem této techniky je ostře vedená čára. Mědiryt je hlubotisková grafická technika využívající rytí čar a ploch do měděné matrice. Mědirytina označuje také skupinu technik z mědirytu vycházejících, jako je např. lept, či barevná rytina.

2.1.4 Dřevoryt

Dřevoryt je grafická technika tisku z výšky. Tato technika byla vynalezena v 18. století a velice rychle se rozšířila po Evropě. K rytí je potřeba mít speciální xylografická rydla, vyrobená ze zakalené oceli. Hloubka vrypu je cca 1 mm, přičemž matrice je volně ložená na stole. Dřevoryt dále dělíme na Faksimilový dřevoryt a Tónový dřevoryt.

2.1.5 Lept

Lept je grafická technika tisku z hloubky. Lept vznikl z potřeby větší volnosti při tvorbě. Na rozdíl od rytiny, která je velmi náročnou technikou a pro svou obtížnost v rytí nedovoluje přílišnou tvůrčí svobodu. Dnes je lept jednou z nejpoužívanějších technik. Základním materiálem pro lept je kovová deska (měď, zinek). Kresba se tvoří pomocí kyseliny, která leptá nechráněná místa kovové desky.

2.1.6 Koláž

Koláž je jednou z nejtypičtějších a nejpozoruhodnějších technik 20. století. Slovo odvozuje svůj původ z francouzského „*collage*“ znamenající lepení, které by tedy mělo být určujícím znakem. Za objevitele koláže je souhlasně považován Max Ernst. Koláž dostala význam nadřazeného pojmu, který stojí nad styly. Dnes se koláží nazývá všechno, kde je užito lepení. Není to přesné, ale praktické, neboť pojem je stručný a všeobecně srozumitelný.

2.2 Počátky ilustrace v knize pro děti a mládež

Jako počátek bývá uváděno dílo Jana Amose Komenského *Orbis pictus*, ve kterém autor mimo jiné docenil také význam obrazu v knize pro děti. Záměr umělecké ilustrace se mu však nepodařilo plně realizovat. Myšlenka učitele národů o umělecké ilustraci dokonce v naučné knize byla v Čechách akceptována, byť se tak stalo až o mnoho let později. V osmdesátých letech 19. století se objevily kresby Mikoláše Alše, umělce, který položil základy české, tedy specificky národní, ilustraci a s ní i ilustraci dětské knihy. Svě perokresby nejčastěji uplatňoval v kresbách k písničkám, na motivy lidových říkadel, v kalendářiích s příslovími a pranostikami podobně jako v ilustracích pohádek a veršů pro děti i v kresbách pro slabikář se neobracel na dětského čtenáře nějakou zvláštní nebo zjednodušenou výtvarnou řečí. Soustředil se na téma domova, inspiroval se vzpomínkami na vlastní dětství.

2.3 Ilustrace knih pro děti v meziválečném období

Dvacátá a třicátá léta dvacátého století obohatila dětskou knihu především o hlubší zájem nových výrazných osobností. Byl to hlavně Josef Lada, jehož ilustrace, které jsou zaměřeny především na dětského čtenáře, byly v mnoha směrech inspirující ještě pro další generace. Vedle klasické pohádky a říkadla se začala uplatňovat také pohádka moderní, do jejíž ilustrace významně zasáhl Josef Čapek, Josef Lada, Ondřej Sekora a jiní. Nové problémy přinášely pokusy o zpodobení současného dětského hrdiny. Úspěšně řešil tyto problémy především Josef Čapek a zasáhli do nich i někteří karikaturisté i stoupenci realismu. V meziválečných letech došlo ještě k dalšímu posunu. Ilustrace přestávala pouze dokreslovat a vysvětlovat text. Literární dílo a obraz začaly působit vzájemně jako dvě na sobě závislé, avšak rovnocenné složky.

Ilustrace se stala tvůrčí oblastí, rovnocennou jiným výtvarným disciplínám. V meziválečném období se to však týkalo ještě ilustrace obecně, v dětské knize to byly spíše ojedinělé pokusy.

(CESTY ČESKÉ ILUSTRACE V KNIZE PRO DĚTI A MLÁDEŽ, 1984)

2.4 Vliv ilustrace na dítě předškolního věku ve výtvarném projevu

Už velmi malé děti vyhledávají obrázky v knihách a mají radost z každého setkání s obrazovým dílem. Učitelky řadí obrázky mezi nejlepší pomůcky k rozvoji řeči, k vytváření pojmů a k získávání správných představ o světě.

„Obrazová situace se před dětskýma očima přehledně rozvíjí. Je komponována tak, že se jeví jako přirozená, ve skutečnosti však musela být pečlivě promyšlena: umělec si ji ujasnil v studijních kresbách i barevných skicách, dal jí zřetelnost, ale také zajímavost a zvláštní kouzlo.“

(METODIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY NA MATEŘSKÉ ŠKOLE, 1966)

Skutečnost obrazová působí proti skutečnosti objektivní silněji a trvaleji. Obrazkový svět je plný barev, pohody a podnětů pro činnost dětské fantazie. Umělecké dílo není mechanickým odrazem skutečnosti, jak to bývá u fotografií, ale snaží se skutečnost charakterizovat a zvýraznit. Dítě většinou dobře porozumí umělcovu úmyslu a chápe jeho způsob charakteristiky. Obraz by měl svým obsahem, formou i způsobem učitelova výkladu vyvolat v dětech kladné citové vzruchy. Dětská radost z uměleckého díla je z části radostí z umělcovy schopnosti zpřítomnit známou skutečnost.

Obraz by měl být přehledný, nesložitý, formy vyvinuty do plných obrysů a dějově soustředěn. „Motýl na květině, pijící housátko, kvetoucí strom jsou elementární děje, které si malé dítě dotváří a rozvíjí, které je nezneklidňují a neokoukají se mu.“

(METODIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY NA MATEŘSKÉ ŠKOLE, 1966)

Je potřeba, aby učitelka dala dětem základ dobrým návykům ve čtení a připravila tak správný hodnotící postoj. Děti při čtení obrázku vycházejí od předmětů v popředí, i když jsou méně důležité než ty, které se objevují hlouběji v prostoru naznačeném obrazem. Někdy se nechají upoutat nahodilým zájmem o nepodstatnou věc a přejdou významnou. Je důležité přivést děti k tomu, aby zjistily a pochopily námět obrazu. Vycházet od jednotlivých pojmů a při nedostatečné slovní zásobě je třeba vést od pojmenování věcných prvků k širšímu označení.

Při rozhovoru o obrázku je nutno vést děti k postupné analýze zobrazeného námětu a soustřeďovat při tom dětskou pozornost na věci a jevy, které mají význam pro rozpoznání ústřední představy. Volit otázky typu: „*Co je na obraze nejdůležitější?*“, „*Proč tam malíř namaloval ještě toto a toto?*“

Na obrazech si děti všímají některých zvláštností uměleckých výrazových prostředků. Uspořádání obrazového prostoru, předměty zdající se větší, než samy o sobě jsou (vzdálenost od pozorovatelova oka), předměty bližší překrývají předměty vzdálenější. Vše je potřeba dětem vysvětlit a názorně si ukázat, vyzkoušet.

Je důležité, aby se obraz nestal jen motivačním středem širokých výkladů z oboru mravní výchovy nebo nebyl jen názorným prostředkem seznamování dětí s přírodou.

2.5 Ilustrátoři české dětské literatury

Vybrala jsem si několik oblíbených českých ilustrátorů dětské literatury, které zde uvádím.

Josef Lada

Narodil se v Hrusicích v rodině ševce. Od svých 14-ti let se učil malířem pokojů a divadelních dekorací v Praze. Jeho cesta k umění nebyla jednoduchá. Navštěvoval kurzy kreslení a velmi brzy začal přispívat svými kresbami do časopisů: Máj (1903), Besídka malých (1905), Humoristické listy (1907) atd. Jeho první autorská knížka Moje abeceda vypovídá o jeho vztahu k dětské knize. Jeho knihy byly oceněny mezi nejkrásnějšími knihami a v roce 1947 byl Josef Lada jmenován národním umělcem. Lada byl od počátku zaměřen na humoristickou, politickou kresbu a karikaturu, další životní tvorbou se pak stává ryze českým typem umělce, jakým byl Aleš a sdílí s ním obdiv a lásku národa. Ladova ilustrační a autorská tvorba pro děti patří převážně dětem a mladším čtenářům. Ilustroval také povídky ze života dětí, ale středem jeho zájmu byla pohádka a folklór. V oblasti výtvarného umění Lada vytvořil asi 400 volných obrazů a okolo 15 tisíc ilustrací. Jeho ilustrace inspirovaly českého básníka Jaroslava Seiferta k napsání básnické sbírky Chlapec a hvězdy. Sbírka je v podstatě malebným slovním doprovodem ke známým malířovým obrázkům. Lada se stal spolu s Čapkem, Nezvačem a Vančurou jedním ze zakladatelů tzv. „moderní pohádky“ v české literatuře.

Literární dílo:

Moje abeceda

Ezopské bajky

Kocour Mikeš

O chytré kmotře lišce

Alena Ladová

Malířka a ilustrátorka. Studovala na státní grafické škole v Praze. Vytvářela leporela pro nejmenší děti, obrázkové knihy s verši a příběhovými texty, ilustrovala povídky, pohádky a poezii. Umělecky se vyvíjela pod vlivem svého otce Josefa Lada a udržuje ilustrační projev v jeho tradicích. Její tvorba je velmi zjemnělá, čímž se odlišuje od tvorby otcovy. Vzhledem k námětové žánrové oblasti a čtenářskému věku, pro než tvoří, není divu, že většina její ilustrační tvorby zůstává vázána na barvu.

Ilustrační dílo:

František Hrubín – Jak se chytá sluníčko

Božena Němcová – Zlatý vrch

Václav Čtvrtek – Kosí strom

Literární dílo :

Můj táta Josef Lada

Olga Bojarová – Alena Ladová a její svět

Zdeněk Miler

Český režisér a výtvarník animovaných filmů pro děti. Narodil se 21. února 1921 v Kladně. Působil v ateliérech kresleného filmu ve Zlíně a od roku 1945 byl trvale činný v Praze v ateliérech kresleného filmu Bratři v triku. Podílel se na kolektivních výstavách ilustrací, pořádaných Albatrosem a Artií. Za svou tvorbu obdržel Národní cenu a v roce 1968 vyznamenání za vynikající práci. Nejvíce se proslavil v České republice ale i v zahraničí seriálem o Krtkovi, který získal velikou oblibu. V současné době je přibližně padesát dílů o malém Krtečkovi. Zajímavé je, že seriál o Krtečkovi není mluvený, Krteček i ostatní postavy vydávají zvuky citoslovci, což jsou vlastně hlasové záznamy jeho dvou malých dcer Kateřinky a Barborky.

Filmografie:

Série animovaných filmů o krtkovi

Série animovaných filmů o cvrčkovi

Štěňátko

Zdeněk Burian

Narodil se 11. února 1905 v Kopřivnici na Moravě. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze. Už od svého dětství kreslil a jevil zájem o dávnou minulost a o etnografii. Byl čtenářem dobrodružné a dobrodružně cestopisné literatury. Dovedl se přímo ztotožnit s hrdiny svých oblíbených autorů – Kiplinga, Londona, Maye... Ve svých ilustracích pak dokázal věcné znalosti spojit s fantazií a intuicí a dát tak věrohodnou a přesvědčivou podobu i své představě. První knihou, k níž takto přispěl, bylo Dobrodružství Davida Balfoura od Stevenzona.

Mezinárodního uznání se mu dostalo za rekonstrukce vymřelých zvířat a rostlin, kterým se věnoval ve spolupráci s předními odborníky, mezi nimiž byli paleontolog Josef Augusta, antropolog Vojtěch Fetter a další.

Dílo :

Vytvořil asi 10 000 děl určených k reprodukci - ilustrace a obálky pro knihy i časopisy,

Ondřej Sekora

Narodil se v Králově Poli u Brna. Studoval práva v Brně, studia po nepovedené státnici zanechal. Byl spisovatel, žurnalista, kreslíř, grafik, ilustrátor, karikaturista a entomolog. V roce 1964 získal titul zasloužilý umělec. Psal a ilustroval hlavně knihy pro děti. Vytvořil do značné míry autobiografickou figurku Ferdy Mravence, stejně známý je i Brouk Pytlík. Jeho ilustrace byly blízké stylu animovaného filmu. V letech 1929–1931 soukromě studoval jako hospitant všeobecné školy pro kreslení a malbu u profesora Arnošta Hofbauera na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Jeho velkým výtvarným vzorem mu byl např. Mikoláš Aleš, Henri Rousseau. Pracoval jako sportovní referent a kreslíř v brněnských Lidových novinách.

Autorské knihy :

Ferda Mravenec

Ferdův slabikář

Nápady kuřete Napipi

Ilustrace ke knihám jiných autorů :

Vladislav Vančura – Kubula a Kuba Kubikula

Jan Malík – Míček Flíček

Eduard Štorch – Lovci mamutů na bílé skále

Jiří Trnka

Narodil se v Plzni-Petrohradu. Studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Zabýval se scénografií, kresleným a loutkovým filmem, malbou, grafikou a knižní ilustrací, především ilustrací dětských knih. Zpočátku navrhoval a vytvářel kulisy pro Divadlo Spejbla a Hurvínka J. Skupy v Plzni; později v dnešním pražském Divadle Rokoko provozoval vlastní loutkové divadlo. Stal se spoluzakladatelem studia Bratři v triku. Roku 1967 byl jmenován profesorem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, práci mu však znesnadňovala pokračující těžká nemoc, jíž podlehl 30. prosince 1969.

Vrcholu svého ilustračního umění dosáhl v Andersenových pohádkách, které byly v roce 1963 vyhlášeny ve Francii za nejkrásnější knihu pro děti a jež tehdy Andersenova společnost označila za nejhezčí dětskou knihu dvacátého století.

Ilustrační dílo:

Karel J. Erben – Erbenovy pohádky

Jan Karafiát – Broučci

František Hrubín – Říkejte si se mnou

Helena Zmatlíková

Narodila se 19. listopadu 1923. Studovala na Ukrajinské akademii v Praze. Věnovala se novinové kresbě, plakátu, keramice, kreslenému filmu, návrhům hraček i oděvním návrhům. Ilustrovala přibližně 250 knížek, hlavně pro děti. Za své dílo získala řadu ocenění za nejkrásnější knížku. V roce 1958 obdržela zlatou medaili na Světové výstavě v Bruselu. Ilustrační tvorba Heleny Zmatlíkové má dvě zajímavé těžiště : pohádky a spolu s nimi obrázkové knihy pro nejmenší. Rukopis ilustrátorky charakterizuje zřetelná obrysová kresba, nejčastěji kolorovaná. Kromě knih ilustrovala i mnoho leporel pro nejmenší. Pracovala i na animovaných filmech, například na příběhu o kocouru Modroočkovi. Knihy, které ilustrovala, byly překládány do mnoha jazyků a vycházely v zahraničí i s původními ilustracemi, takže je znají děti takřka na celém světě.

Ilustrační dílo:

Bohumil Říha – Honzíkova cesta
Antoine de Saint – Exupéry – Malý princ
Astrid Lindgrenová – Děti z Bullerbynu
Josef Kolář – Z deníku kocoura Modroočka

Zdeněk Smetana

Narodil se 26. července 1925 v Praze. Je český animátor, scenárista a výtvarník. Studoval soukromě kresbu a malbu u prof. M. Kužela a C. Boudy. Od roku 1946 pracoval v Krátkém filmu Praha ve studiu Bratři v triku, kde začal jako animátor, poté se uplatnil jako filmový výtvarník, scenárista a režisér téměř výhradně ve filmu kresleném. Od sedmdesátých let se s jeho jménem setkáváme převážně v oblasti ilustrace dětské knihy. Získal přes padesát ocenění na českých i zahraničních filmových přehlídkách a festivalech. Za svůj život stvořil mnoho postaviček a podílel se na animaci oblíbených českých večerníků.

Ilustrační dílo:

Václav Čtvrtek – Zdeněk Smetana – Pohádky z mechu a kapradí
Marie Bieblová – Sluneční děti
Zdeněk Smetana – Markéta Zinnerová – Hehe a Chocni, dva ušatí kamarádi

Adolf Born

Narodil se v Českých Velenicích, kde se mluvilo česky i německy. Studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové a na Akademii výtvarných umění v Praze u profesora Antonína Pelce. Byl malíř, grafik a ilustrátor, tvůrce animovaných filmů. Od roku 1960 byla jeho díla vystavena po celém světě a získal za ně mnoho cen. Jeho doménou je grafika - suchá jehla, lept a především litografie. Ilustroval skoro ke všem žánrům a druhům dětské knihy: od knih pro nejmenší a knih prvního čtení k povídkám ze života dětí a mládeže, k dobrodružné literatuře, k pohádkám a poezii a hlavně k humoristickým povídkám. Je také autorem kostýmů a dekorací k opeře Antonína Dvořáka Čert a Káča inscenované v Národním divadle.

Ilustrační dílo:

Daniel Defoe – Robinson Crusoe

Jiří Žáček – Aprílová škola

Miloš Macourek – Adolf Born – Mach a Šebestová

Josef Čapek

Spisovatel, malíř, fotograf, grafik a knižní ilustrátor. Chodil na německou dvouletou odbornou školu tkalcovskou ve Vrchlabí. Poté začal žít v Praze, kde studoval na Uměleckoprůmyslové škole. Byl známý jako novinář. Své články psal např. do Lidových novin, Národních listů atd. Nejprve psal společně se svým bratrem Karlem. Po studiu Uměleckoprůmyslové školy odjel do Paříže, kde navštěvoval Academii Calarossi a mnoho různých výstav. Byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes a pak působil ve skupině Tvrdošíjných. Působil jako karikaturista. Jako jevištní výtvarník spolupracoval mimo jiné i s Národním divadlem.

Za protifašistickou činnost byl v září 1939 zatčen a do roku 1945 vězněn v nacistických koncentračních táborech, kde také zemřel. Jeho symbolický hrob se nachází v Praze na Vyšehradském hřbitově.

Dílo:

Povídání o pejskovi a kočičce

Povídejme si děti

Dobře to dopadlo aneb Tlustý pradědeček, lupiči a detektivové

Alois Mikulka

Malíř, grafik, sochař, autor a ilustrátor veselých dětských knížek. Po absolutoriu Střední uměleckoprůmyslové školy v Brně studoval na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě. Věnoval se zejména malbě a plastice, ilustraci výrazně méně. Krom dětských knížek, které často i píše, kreslí a maluje do dětských časopisů jako je např. Mateřídouška, Sluníčko atd.

Ilustrační dílo:

Aby se děti divily
O vynálezci dětských snů
O smutném tygrovi

Stanislav Holý

Grafik a kreslíř karikatur a humoru, výtvarník kresleného filmu. Studoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru kresleného a loutkového filmu. Je autorem několika ilustračních cyklů na hranicích knih pro děti a pro dospělé, a mimoto dvou autorských knih beze slov s vymyšlenou postavou pana Pipa.

Ilustrační dílo:

Procházky pana Pipa
Námluvy pana Pipa
Ludvík Středa – Pohádky s Hvězdičkou

Radek Pilař

Malíř, grafik a ilustrátor dětských knih, filmový a televizní výtvarník, scénárista, režisér animovaných filmů. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze. Vytvořil celou řadu televizních seriálů českých a slovenských i animovaných distribučních filmů, které byly vysílány ve více než třiceti zemích světa. Ilustrační činnost R. Pilaře v dětských knihách a v dětských časopisech (např. v časopise Sluníčko) nelze odlišit od jeho tvorby v animovaném filmu.

Ilustrační dílo:

Václav Čtvrtek – Rumcajs

Markéta Zinnerová – Drak Mrak

Radek Pilař – Kluci, pozor, červená!

Daisy Mrázková

Autorka a ilustrátorka dětských knih, grafička a malířka. Studovala na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Zúčastňovala se kolektivních výstav a samostatné výstavy uspořádala v Praze, v Brně, Olomouci, Lounech, Českém Těšíně, Liberci a v Sobotce. Obdržela Cenu nakladatelství SNDK za knihu Neplač, muchomůrko. Tato kniha vyrostla z autorčina vztahu k přírodě. Autorka vidí přírodu očima a smysly dětí a představuje ji v barevných expresivně působících obrazech.

Ilustrační dílo:

Neplač, muchomůrko

Haló, Jácičku

Neposlušná Barborka

Další významní ilustrátoři:**Karel Franta**

Jiří Havel – Karel Franta : Člověče, nemrač se

Olga Čechová

Olga Hejná – Pohádky na dobrou noc

Josef Paleček

Miroslav Florian – Jaké oči má vítr

3 Tvořivost ve výtvarné výchově

Na tvořivost se díváme ze tří hledisek:

tvořivého procesu

tvořivé osobnosti

tvořivého výsledku

„Tato hlediska mají svůj specifický význam pro cíle výchovně vzdělávací práce. Uplatňuje se zde zřetel k osobnosti dítěte a učitelky, k výsledkům pedagogického působení a vedení, k vlastnímu procesu výchovně vzdělávací práce, která má být zaměřena na rozvoj tvořivých kvalit.“

(VÝTVARNÁ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE, 1988, str.31)

Děti, které umí tvořivě pracovat se vyznačují schopností přizpůsobit se novým situacím, psychickou pohyblivostí apod. K tvořivé výtvarné činnosti je potřeba citlivost k formě materiálu, originální řešení daného problému a pružnost výtvarného myšlení. Nezbytná je fantazie i intelekt a emoce. Tvořivé činnosti mohou vzniknout pouze ze zájmu dětí, nemohou být povinné ani vynucené.

F. Holešovský doporučuje stupnici učitelkám, které chtějí soustavně rozvíjet tvořivé vlastnosti a postoje dětí :

1. předkládat dětem učivo rozvíjející jejich fantazii
2. a zároveň učivo obohacující jejich slovní zásobu
3. poskytnout dětem čas k přemýšlení a snění
4. dodat jim odvahu, aby své myšlenky sdělily, výtvarně zpracovaly
5. výtvořům dětí zajistit konkrétní uplatnění
6. dát volný průchod dětské tendenci vidět věci nekonvenčně, nově v jiném světle
7. ve výchovném procesu oceňovat dětskou individualitu, neomezovat děti a nebránit jejich projevům
8. při vystavování dětských prací postupovat citlivě s respektem k dětské osobnosti

9. podporovat dětskou hru se slovy, výtvarnými prostředky (např. bodem, linií, barvou...)
10. milovat děti a dávat jim lásku najevo.

Individuální přístup a výtvarná typologie

„Dosavadní poznatky o vývoji a charakteristických znacích dětského výtvarného vyjadřování ukazují, že ve vývoji výtvarného projevu každého jedince lze sledovat určité znaky společné ve své podstatě v daném stádiu vývoje všem jedincům. Na druhé straně však právě při srovnání výtvorů jednotlivců se objevuje i řada odlišností.“

(VÝTVARNÁ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE, 1988)

Ve výtvarném projevu každého jedince se promítají jeho individuální rysy- schopnosti, zkušenosti, představy, postoje a tělesná i duševní konstituce. Tyto individuální rozdíly se mnozí autoři snaží promítnout i do výtvarné práce dětí.

Prof. J. Uždil uvádí v souladu s obecnou psychologickou typologií dva základní typy- *extrovert a introvert*.

Kresba extrovertního typu udivuje svou zevrubností a věcnou správností, ale na druhé straně méně zaujme výtvarnou stránkou a smělostí koloritu. Chybí zde často niternější vztah k zobrazovanému. Naproti tomu u introvertního typu rozhodne o procesu i výsledku zážitek, který bývá velmi silně emotivní. Vše se týká tématu a vychází ze zážitku.

Dále prof. J. Uždil rozděluje výtvarné typy z hlediska výtvarně výchovné praxe na *vizuální a haptický*.

Vizuální bývá převážně extravertní a je to typ zrakově zaměřený. Přibližuje si kreslířským zobrazováním vnější svět, věnuje se tvarově zajímavým vlastnostem věcí. Haptický typ je naopak převážně introvertní a hmatově zaměřený. Používá čisté barvy, jeho výtvořiny působí velmi dekorativně.

Další typologii, která je pro učitelky zvláště zajímavá při práci ve výtvarné výchově, uvádí doc. R. Trojan- typy podle inklinace k určitému způsobu technického provádění a volby výtvarných prostředků:

Grafický typ, Malířský typ, Plastický typ a Výtvarně konstruktivní typ.

Je důležité, abychom si byli vědomi existence individuálních rozdílů daných jedinečností osobnosti dítěte i skutečností, že se vždy nejedná o jeden konkrétní typ. Sama znalost výtvarné typologie však nestačí. Je pomůckou k hlubšímu pochopení individuálních schopností a vlastností dětí. Nelze uplatňovat mechanický přístup k vnitřní diferenciaci dětí podle uváděných kritérií. Můžeme těchto znalostí využít při zpracovávání měsíčních plánů- plánování práce ve výtvarné výchově, při vnitřní diferenciaci a individuální práci s dětmi apod.

Při řízení výtvarně výchovného procesu bychom měli mít stále na paměti, že cílem není líbivý výsledek, ale všestranně esteticky rozvinutá osobnost předškolního dítěte.

PRAKTICKÁ ČÁST.

Základem praktické části bylo vytvořit tématické bloky, ve kterých jsem pracovala s několika pohádkami a prostřednictvím nich motivovala děti k různým hrám a výtvarným činnostem. Zvolila jsem pohádky dětem známé ale i pohádky z různých koutů světa, abych zjistila, jak ovlivňuje dětskou tvořivost příběh a ilustrace, se kterými se dítě nově seznamuje. Celé „hraní si s pohádkou“ jsem začala Pohádkovým lesem, ve kterém jsme si povídali o tom, jaké pohádky známe, hráli jsme na ně různé hry, prohlíželi pohádkové knihy s ilustracemi Josefa Lady, Daisy Mrázkové, Zdenky Krejčové, Ondřeje Sekory, Heleny Zmatlíkové apod.

Pracovní skupina

Pracovala jsem se skupinkou dětí předškolního věku, 5 dětí půjde do školy až příští rok. Ve třídě je zapsaných 25 dětí - 13 děvčat a 12 chlapců.

4 Realizace

4.1 Pohádkový les

Cíle a Záměry:

Navodit v MŠ pohádkovou atmosféru a vtáhnout děti do světa pohádek

Hry podporující tvořivost, představivost a fantazii

Radost z vlastní činnosti

Tvořivé spojování různých materiálů

Pomůcky:

látky různých velikostí a přírodních barev; kamínky, dřevěné korálky a kostky;
papírový kouzelný pohádkový dalekohled

Nabídka činností :

Prohlížení pohádkových knih

Pantomimická hra – „Má oblíbená pohádková postava“

Hra s kouzelným dalekohledem „Vidím postavu a zámek...“

Společné vytváření pohádkového lesa

Průběh

Ještě před tím, než děti přišly do školky, jsem si připravila ve třídě několik pohádkových knih a omalovánek, což v dětech při jejich vstupu do třídy vzbuzovalo zvědavost a hned si většina z nich šla knihy prohlížet nebo vybarvovat pohádkové omalovánky. Jednu holčičku to dokonce zaujalo natolik, že vyprávěla příběhy knih jen podle obrázků, tak, jak si myslela, že to v dané knize je.

Při řízené činnosti jsme si zahráli hru s kouzelným dalekohledem. Kdo měl dalekohled, říkal, co a koho vidí ze své oblíbené pohádky, ale tak, aby neprozradil její název a ostatní hádali, o jakou pohádku jde. Děti činnost velmi bavila, některé děti vymýšlely i několik pohádek. Poté jsem naší třídu začarovala kouzelnou hůlkou na pohádkový les, ve kterém jsme si zacvičili jako pohádkové postavy.

Obr 1 a 2: Tvorba pohádkového lesa

Na závěr činností si děti dohromady postavily svůj pohádkový les z látek, kamínků, dřevěných korálků a kostek tak, jak si představují, že pohádkový les vypadá, co vše by asi v takovém lese mohlo být.

Uvítání v pohádkovém lese básničkou :

*Pojďte, děti,
nebojte se,
vítám vás v pohádkovém lese!
Tam si budem spolu hrát,
skákat, tvořit, tancovat.*

Reflexe

Proběhly všechny nabídnuté činnosti. Děti byly nadšené z nových činností. Některé děti si nevěděly rady při hře s kouzelným dalekohledem a nechtěly zkusit říci své nápady, ale aktivně se pak zapojily do hádání pohádek svých kamarádů. Pohádkový les zaujal úplně všechny děti, vydržely u činnosti velmi dlouho a bavilo je vymýšlet stále nové věci, které by v takovém lese mohly být. Při stavbě pohádkového lesa spolu děti hezky komunikovaly a spolupracovaly a vymýšlely různá řešení, jak to v pohádkovém lese vypadá.

4.2 O Perníkové chaloupce

Cíle a Záměry:

Učit děti domluvit se a spolupracovat
Rozvoj fantazie
Rozvoj jemné motoriky
Poznat pohádku ze všech stran

Pomůcky:

kniha Perníková chaloupka; hnědé papíry; šablonky na perníčky; vyřezaná bramborová tiskátka a barvy; tužky a nůžky; molitanové kostky; pastelky, špejle, izolepa, čtvrtky

Nabídka činností:

stavba perníkové chaloupky z molitanových kostek a velké látky
zdobení papírových perníčků bramborovými tiskátkami a následné zdobení perníkové chaloupky „upečenými“ perníčky
cvičení s motivací pohádky – Perníková chaloupka – narativní pantomima
HRA- na zlou ježibabu
výroba loutek na špejli
dramatizace pohádky
opakování básničky : „Odkud ten náš holub letí?“
hra s básničkou

Průběh

Hned ráno jsme si postavili krásnou perníkovou chaloupku z molitanových kostek. A aby to byla pravá pohádková perníková chaloupka, vyrobili jsme si perníčky. Děti si obkreslily a vystříhaly perníček z hnědého papíru a poté ho ozdobily bramborovými tiskátkami a barvami, jaké si vybraly. Celé ráno si mohly děti hrát v Perníkové chaloupce.

Obr 3: Perníková chaloupka vytvořená z molitanových kostek

Řízená činnost začala básničkou:

„Odkud ten náš holub letí?“

Odkud ten náš holub letí?

„Letím z lesa, milé děti.“

„Cos tam viděl, holoubku?“

„Perníkovou chaloupku u černého smrku.“

„Viděls také Mařenku?“

„Jak pak by ne, holenku!

Viděl jsem ji s Jeníčkem, krmili se perníčkem.

A když z okna na zahradu, vystrčila baba bradu...“

„Nebáli se, holoubku?“

„Kdepak, zamkli chaloupku na cukrový klíč a už byli pryč.“

Básničku jsme si společně zopakovali a vymysleli k ní doprovodné pohyby. Poté jsme si zacvičili na téma: „Jak to bylo v pohádce?“ – narativní pantomima, zopakování celého příběhu. Po rozcvičení následovala hra na zlou ježibabu, která děti velice zaujala a bavila. Zlá ježibaba (p.učitelka) si hlídá své perníčky, aby jí je nikdo nesnědl, ale už je moc unavená, tak usíná a děti můžou vyrazit a zkusit ježibabě perníček vzít (každý jen jeden perníček). Musí být ale co nejtišeji, aby zlou babu nevzbudily. Když baba něco uslyší, hned se vzbudí a kouká, zda jí někdo nechce oloupit. Děti se před babou ubrání tak, že úplně zkamení (ŠTRONZO).

Obr 4:Kreslení plošných loutek; Obr 5: Narativní pantomima

Na závěr si děti vyrobily loutky na špejli – postavy z pohádky. Každý si mohl vyrobit postavu, jakou chtěl. Rozdělily jsme si to tak, aby byla od každé postavy alespoň jedna loutka. Když jsme měli loutky hotové, ihned jsme se vrhly na společnou dramatizaci pohádky Perníková chaloupka. Všechny děti jí hrály s nadšením a několikrát chtěly představení zopakovat.

Reflexe

Podarilo se uskutečnit všechny činnosti krom jedné hry s básničkou. Velmi mě překvapilo, jak děti bavilo tiskání bramborovými tiskátkami na perníčky. Děvčata jich udělala dokonce několik. Stavění chaloupky se ujali kluci a nemohli se mezi sebou domluvit, jak bude chaloupka vypadat, proto jeden z chlapců přišel požádat o pomoc mě a stavěli jsme všichni společně. Při společném opakování pohádky narativní pantomimou se objevil malý problém. Některé děti znaly příběh se zlou ježibabou, která si děti chtěla upéct, a některé zase verzi s babou a dědkem, kterému Jeníček s Mařenkou utekli za pomoci staré, hodné paní. Domluvili jsme se společně na verzi s ježibabou a pokračovali s touto pohádkou. Hra na ježibabu děti bavila úplně nejvíce, stále ji chtěly opakovat. U této hry je potřeba opravdu dbát na dodržování pravidel. Při nedůslednosti v dodržování pravidel děti ztrácejí pozornost a hra pozbývá smysl.

Při výrobě loutek jsme si pustili pohádku O Perníkové chaloupce na kazetě. Děti si mohly vyrobit postavu, jakou chtěly, takže jsme měli několik Jeníčků a Mařenek atd. Pohádku jsme si zahráli všichni najednou a myslím, že si to tak děti nejvíce užily. Dokonce si pak při hrách další den vzaly vyrobené loutky a hrály si s nimi v Perníkové chaloupce.

Další nabídka:

vyrábění pohádkového pexesa

zdobení perníčků inkoustem a zmizíkem

vyrábění čarodějnice z látek – loutka

HRA : Jeníček a Mařenka v lese – ozvěna

prohlížení ilustrací k této pohádce

4.3 O Šípkové Růžence

Cíle a záměry:

Rozvoj jemné motoriky

Rozvoj fantazie, schopnosti improvizovat, napodobit pohyb

Schopnost soustředit se

Rozvoj spolupráce

Cvičení paměti

Práce s barvou

Pomůcky:

čtvrtky; namíchané temperové barvy a štětce; barevné papíry (růžové, červené); namalovaný zámek na archu balícího papíru; molitanové kostky; kostýmy na hru s pohádkovou písničkou

Nabídka činností :

výroba šípkového trní – malba + mačkání barevného papíru a lepení (květy)

stavba Šípkového království

omalovánky z pohádky O Šípkové Růžence

dramatická hra na Šípkové království

dramatizace s písničkou z pohádky O Šípkové Růžence

společná výroba zarostlého Šípkového království

Průběh

Hned ráno jsme si s dětmi postavili krásný zámek z molitanových kostek, ve kterém si děti hrály na prince a princezny. Když si jeden chlapec všiml připravených omalovánek z pohádky o Šípkové Růžence, vykřikl, že by ten náš zámek mohl být právě ten, na kterém žila Růženka. Ostatní děti nadšeně souhlasily. Omalovánky vybarvovaly převážně holky, ale i někteří kluci si šli s radostí vybarvit statečného prince.

Potom jsme si společně zazpívali písničku o Šípkové Růžence (hudebně pohybové vyprávění pohádky).

Byla jedna Růženka:

*„To byla jedna: Růženka: 3x
to byla jedna Růženka Šípková.
A celý den se: vzhlížela: 3x
celý den se vzhlížela v zrcadle.
Přišla na ni :baba zlá: 3x
přišla na ni baba zlá,
(Růženku zaklela.)
Usni Růženko: na sto let: 3x
usni Růženko na sto let a to hned.
Rostlo křoví: do výšky: 3x
a rostlo křoví do výšky, vysoko.
Přijel za ní :švarný princ: 3x
přijel za ní švarný princ na koni.
(Prosekal se křovím,přišel k Růžence a políbil ji.)
Růženko milá: probud' se,
Růženko milá probud' se ze spánku.
A byla svatba: veliká: 3x
a zapíchli tam čuníka, čuníka.“*

Vybrala jsem vždy jednoho prince, princeznu a zlou babu a pohádkovou písničku jsme si zdramatizovali. Děti se v rolích vystřídaly.

Poté jsem dětem ukázala namalovaný zámek a ptala jsem se jich, co tomu zámku chybí, aby to byl ten z naší pohádky. Děti správně odpověděly, že tento zámek není zarostlý šípkem. U stolečků pak malovaly barvami šípkové keře. Zatímco jsme čekali, až nám obrázky uschnou, udělali jsme si květy z barevného papíru. Trhali a mačkali do malých kuliček. Na suchý obrázek jsme je potom lepili a zámek pomalu zarůstal „šípkovými růžemi“

Obr 6: Dotváření Šípkového království kombinací technik

Reflexe:

Hra na pohádku děti moc bavila, dokonce si hned ráno samy rozdělily role a hrály si v Šípkovém království. Děti moc hezky vymýšlely, kam přesně dát svůj obrázek, aby zámek vypadal tak, že doopravdy zarůstá trním. Hra s písničkou měla velký úspěch. Je důležité včas ukončit hru, i přes to, že se všichni nevystřídali a nabídnout tuto činnost dětem příště.

Další nabídka:

Kresba obličeje – portrét

Hra „Na zrcadla“ – dvojice Růženka a zrcadlo

Ilustrační kresba k pohádce

Hra s látkami a dalšími rekvizitami – princezny a princové – oživé obrazy

Prohlížení knihy „O hradech a zámcích v Čechách“

4.4 O Koblížkovi

Cíle a záměry:

Rozvoj jemné motoriky, soustředěnosti, paměti
Rozvoj tvořivosti, výtvarně technická dovednost
Prožít si pohádku, jako pohádková postava
Seznámit děti s prací s papírovými proužky

Pomůcky:

čtvrtky A4; barevné papíry; nůžky; moučkový cukr; lepidlo Herkules; čepičky (masky) zvířátek; hnědé papíry

Nabídka činností:

výroba ošatek na koblížky
výroba koblížků a následné obalování v cukru
dramatizace pohádky O Koblížkovi
HRA s koblížkem a básničkou z pohádky
cvičení s koblížkem
schovávání koblížku po třídě

Průběh

Když děti přišly do školky, už měly na stolech ukázkou papírových ošatek pro koblížky a pomůcky k jejich výrobě. Několik dětí si chtělo vyzkoušet činnost hned, někdo přišel až později. Ošatka se vyrábí z nastříhaných proužků papíru. Kratší papíry nalepíme svisle vždy jen na koncích proužků. Delší proužky poté protahujeme střídavě nad a pod svisle přilepenými pruhy. Vznikne nám pletená ošatka.

Obr.7: Práce s papírovými proužky- ošatka pro koblížek

Potom jsme si zahráli na koblížky. Nejprve jsme míchali těsto (točili jsme se), těsto kynulo (všichni blízko u sebe a pomalu od sebe, až do velkého kruhu), válení těsta (válení sudů na jednu a na druhou stranu). Poté jsem každému rozdala hnědý papír a děti ho zmačkaly do malé kuličky =koblížek – cvičení s koblížkem. Děti si potom lehly na zem a já jsem jim vyprávěla pohádku o Koblížkovi. Následovala dramatizace pohádky. Každý si vybral postavu nebo zvířátko, které by chtěl hrát a našel si k tomu čepičku, převlek nebo koblížek a já jsem začala vyprávět příběh a děti ho hrály a to, co jednotlivé postavy říkají, říkaly s mojí pomocí.

Po pohádce jsme si papírové koblížky namočili vodou a pořádně vyždímali, dali uschnout a po uschnutí jsme je nejprve obalili v lepidle a hned potom v moučkovém cukru. Ještě jsme si zahráli hru s mým neobaleným koblížkem.- Všichni jsme udělali kruh. Stáli jsme s rukama za zády a těsně u sebe. Vždy jedno z dětí stálo uvnitř kruhu a ostatní mu říkaly slova z pohádky :

Já koblížek, koblížek

*"Já koblížek, koblížek,
po sýpce metený,
po truhlách škrabaný,
smetanou mísený,
na másle smažený,
na okénku chlazený.
Já dědečkovi utekl,
já babičce utekl:
a tobě, zajičku, také uteču."*

Slovo „zajíčku“ jsme nahradili jménem toho, kdo stál uvnitř kruhu. Po dobu říkanky jsme si koblížek posílali za zády a úkolem kamaráda v kruhu bylo uhodnout, kdo má koblížek v ruce.

Reflexe

Tvoření ošatky děti velmi zaujalo a činnost je moc bavila i přesto, že pro většinu z nich byla velmi těžká a vyžadovala moji pomoc. Všichni měli radost z vlastního vytvořeného díla. „Zadělávání těsta“ a cvičení s koblížkem měla velký úspěch, děti chtěly činnosti několikrát opakovat. Myslím, že i když pohádku všichni velmi dobře znají, dramaturgii si užili a byla pro ně velkou motivací k dodělávání koblížků. Děti mi pomohly s přípravou stolečků na práci, takže s organizací nebyl problém. Čekání na to, až nám koblížky uschnou jsme si zpříjemnili hrou s říkankou z pohádky. Dětem nejprve dělalo problém koblížek posílat a předávat si za zády, ale když jsme si to několikrát vyzkoušeli nanečisto, tak to šlo.

Když byly koblížky suché, děti si je nalepily na své ošatky.

Další nabídka:

Ilustrační kreslení k pohádce

modelování koblížků a zvířátek z plastelíny

vystřihování koblížků z papíru – práce se šablonou

4.5 Červená Karkulka

Cíle a záměry:

- Práce ve dvojicích, rozvoj spolupráce
- Hry na paměť, soustředěnost a postřeh
- Smyslové hry
- Rozvoj jemné motoriky

Pomůcky :

barevné papíry, lepidlo; Orffovy nástroje; obrázky z pohádky (situace z pohádky, jak jdou po sobě), panenka (Červená Karkulka)

Nabídka činností:

- sestavování příběhu z obrázků
- hra na postřeh – „když uslyším slovo *červená*, tlesknu“
- hudební ztvárnění pohádky
- vytrhávání a lepení-Jak to bylo v pohádce?

Průběh :

Ráno si děti sestavovaly obrázky z pohádky Červená Karkulka, jak jde příběh za sebou. Zacvičili jsme si společně s panenkou – Karkulkou. Ten, kdo ji měl u sebe, vymyslel nějaký cvik a ostatní ho zopakovali. Karkulka vždy seděla vedle předcvičujícího a „dívala se“ na nás. Poté jsem dětem vyprávěla vymyšlený příběh a jejich úkolem bylo tlesknout vždy, když uslyší slovo „*červená*“. Pak jsem dětem dala k dispozici Orffovy nástroje a vyprávěla jsem pohádku o Červené Karkulce. Říkala jsem jednotlivé úseky z příběhu a děti hrály na nástroj, který jim nejvíce připomínal danou situaci. Využívali jsme též míru hlasitosti těchto nástrojů. Ještě jsme si u obrázků společně převyprávěli pohádku a poté šly děti ke stolečkům. Každý z nich si vybral barevné papíry, jaké chtěl. Děti tvořily obrázek z pohádky vytrháváním a lepením na čtvrtku.

Obr.16: vytrhávání z barevných papírů, jak to bylo v pohádce

Reflexe :

Skládání příběhu děti zaujalo a hned si u těchto obrázků společně vyprávěly pohádku o Červené Karkulce. Při vyprávění vymyšleného příběhu některé děti tleskaly, kdy chtěly a nedávaly pozor, kdy zazní určené slovo. Ostatní děti je opravovaly, že teď se tleskat nemělo apod. Hra s nástroji děti moc bavila. Uměly si krásně poradit se silou a tempem zvuku. Když šla Karkulka, tak cinkaly a ťukaly potichoučku a pomalu a když se objevil vlk, tak nahlas a rychle bubnovaly i dupaly. Při cvičení vymýšlely zajímavé cviky a každý se těšil, až u něj bude Karkulka a bude moci nějaký cvik vymyslet. Vytrhávání z barevných papírů bylo pro někoho z dětí velmi těžké, ale všichni si s tím poradily a vytvořily krásné pohádkové obrázky.

4.6 Tygří princ

Cíle a záměry:

- Seznámit děti s novou pohádkou
- Rozvoj fantazie a tvořivosti
- Učit děti domluvit se mezi sebou
- Rozvoj jemné motoriky
- Výtvarně vyjádřit, co mě nejvíce zaujalo z pohádky

Pomůcky:

kniha : PRINCOVÉ A PRINCEZNY- (text- Martina Drijverová, Ilustrace- Pavel Hubička); čtvrtky; špejle a tuše; anilínové barvy a štětce

Nabídka činností :

- obkreslování a vystříhávání hvězdy pro prince a princezny
- cvičení s hvězdami
- HRA s písničkou a hvězdou
- pantomimická hra – „Jaký může být princ, jaká může být princezna?“
- poslech čtené pohádky z knihy PRINCOVÉ A PRINCEZNY Z CELÉHO SVĚTA
- prohlížení ilustrací knihy
- kreslení tuší – „Co se mi líbilo z pohádky“
- vymalování obrázku anilínovými barvami

Průběh

Ráno jsem měla ve třídě připravenou knihu „Princové a princezny z celého světa“ a obrázky princů a princezen z této knihy. Děti si knihu i obrázky prohlížely a také si hrály na prince a princezny. Obkreslovaly si šablonu hvězdičky na žlutý papír a kdo chtěl, mohl si jí ještě dozdobit, dle svých představ a vystříhnout. S hvězdičkami jsme si později zacvičili a zahráli si pantomimickou hru „Jaká/ý princezna/princ může být“ (vlastnosti) koho něco napadlo, předvedl to uprostřed kruhu a my ostatní jsme hádali. Poté se děti seznámily s novou písničkovou hrou „Mám hvězdičku mám“(obměna písně – Mám šáteček mám). S dětmi jsme utvořily kruh a vždy jeden stál uprostřed kruhu a držel hvězdičku. Ostatní se kolem něj točili a zpívali: „*Mám hvězdičku mám, komu já ji dám, nedám já ji jinému, než-li svému milému, tomu já ji dám, toho ráda mám.*“ Po písničce si vybral svého kamaráda, pohládl, klekl si k němu a předal hvězdu. Vyměnili se a hra pokračovala. Vystřídaly se všechny děti. Všichni princové a princezny si našli místo na koberci a udělali si pohodlí pro poslechnutí pohádky. Vzala jsem knihu, kterou si už děti prohlížely ráno a četla jsem názvy pohádek z obsahu. Děti si samy vybraly pohádku, kterou budeme číst – formou hlasování. Vyhrála to pohádka „Tygří princ“. Po přečtení jsme si ukázali obrázky z pohádky a stručně zopakovali děj a děti se posadily ke stolkům, kde byly připravené tuše a špejle. Každý kreslil, co se mu v pohádce nejvíce líbilo. Druhý den si obrázky ještě vymalovaly anilínovými barvami.

Obr 8, 9: Kresba tuší

Reflexe

Ranní činnost s hvězdičkami zaujala především holky, ale byla jsem překvapena, že i někteří kluci si svou hvězdičku chtěli vyzdobit. Skupinka dětí si pak postavila zámek z molitanových kostek a hrála si na prince a princezny. Při pantomimické hře děti vymýšlely moc hezké vlastnosti jako např. namyšlená, zlá, usměvavá, unavená.... Hra s písničkou byla při velkém počtu přítomných dětí moc dlouhá, ke konci už byly neklidné a nepozorné. Dále jsem byla velmi potěšena tím, jak se děti dokázaly společně domluvit na jedné pohádce. Příběh převyprávěly velmi rychle, protože viděly na stolech připravené pomůcky k tvoření a už se těšily, až budou moci nakreslit, co se jim nejvíce líbilo.

Měla jsem možnost tuto pohádku vyzkoušet ještě s jednou skupinkou dětí stejného věku. Tato činnost měla stejný průběh s jedním rozdílem. Předěšlá skupina si pohádku sama vybrala a navíc měla možnost vidět ilustrace k dané pohádce.

Porovnávala jsem obrázky těchto dvou skupin. Zda bude znát nějaký rozdíl mezi obrázky, které byly tvořeny na základě vyslechnuté pohádky a ukázek ilustrací z této pohádky a obrazy tvořené pouze po poslechu pohádky.

Zjistila jsem, že děti, které viděly ilustrace, se zaměřily především na hlavního hrdinu, který byl na ilustracích zobrazován. Naproti tomu děti, které měly pouze možnost poslechu pohádky, kreslily více princezny a vedlejší postavy tak, jak si představují, že vypadaly.

Na tuto činnost jsme navázali ještě druhý den, kdy děti malovaly, prince a princezny

jejich snů a ozdobily si rámečky na jejich obrázky..

Obr 10:Princ mých snů; Obr 11: Princezna mých snů

4.7 Pavoučnice Rózi

Cíle a záměry :

Učit děti prosociálnímu chování

Rozvoj fantazie a tvořivosti

Rozvoj jemné motoriky

Seznámit děti s novou pohádkou

Seznámit děti s novou výtvarnou hrou (technika – otisk kuličky, zapouštění barev do mokrého podkladu, kresba fixem)

Pomůcky :

kniha : POKLAD STARÉHO BROUKA (autor - Olga Černá, ilustrace – Alžběta Skálová); krabice, duhové kuličky, tempery; klubíčko vlny; čtvrtky; vodové barvy; hadřík; černý fix; strachový pytel

Nabídka činností :

: prohlížení knížky „POKLAD STARÉHO BROUKA“

: překážková dráha – cesty broučků

: prolézání strachovým pytlem

: dělání cestiček pro broučky kuličkovou technikou (otisky pohybující se kuličky)

: dělání společné pavučiny z vlny

: grafomotorický list – pavouk plete pavučinu

: poslech pohádky „Pavoučnice Rózi“

: malování domečků pro kamarády Rózi

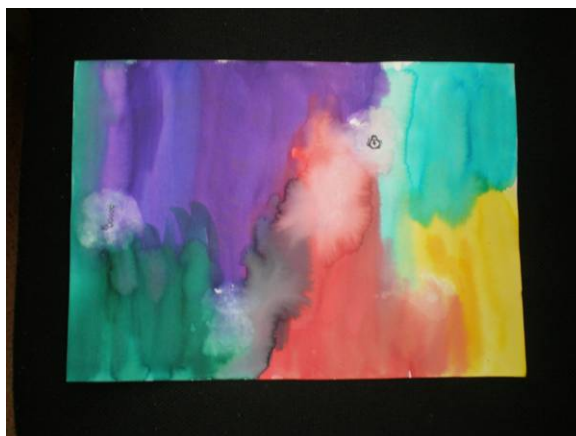
Průběh

Dětem se velice líbila nabídnutá kniha ve zvláštní vazbě (semišový obal s reliéfním obrázkem brouka) a zajímavými ilustracemi od Alžběty Skálové. Povídali jsme si společně, jak zacházíme s knihami, jak opatrně listujeme a podobně. Na stole jsem pro ně měla připravené ještě dvě činnosti. Grafomotorické listy – „Pavouček plete své pavučiny“ a krabice s kuličkami a temperové barvy. Děti si daly do krabice čtvrtku, vybraly si dvě nebo tři barvy a na různá místa kápaly danou barvu. Pak do krabice daly dvě kuličky (pro nás to v ten den byli broučci) a dělaly různé cestičky (viz.obrázek).

Obr 12:Cesty broučků kuličkovou technikou

Zacvičili jsme si jako broučci, udělali jsme si překážkovou dráhu, která začínala strachovým pytlek – broučci lezou v zemi, dělají si různé cesty a na jejich cestách je mnoho překážek. Po cvičení jsme si přečetli pohádku o pavučnici Rózi z knihy, kterou si děti mohly prohlédnout ráno. Rózi neuměla plést pavučiny, ale díky svým kamarádům broučkům, mravenečkům a holčičce Julče se to naučila. S dětmi jsme si zahráli na tento příběh. V kruhu jsme si mezi sebou posílali klubíčko vlny a vždy jsme k tomu řekli proč (např. protože mi dneska pomohl, protože je hodný atd.). Podmínka byla, aby klubíčko dostal úplně každý. Ten, kdo dostal klubíčko, si chytl vlnu tak, aby byla vlna napnutá a klubko poslal dalšímu kamarádovi. Tím nám vznikla překrásná pavučina našeho přátelství. Potom jsme šli ke stolečkům a ještě jsme tvořili domečky pro naše kamarády (broučky, pavoučky, mravence..). Děti si potřely celý papír vodou a pak rychle zapouštěly různé barvy –anilínové. Vytvořily se barevné plochy po celém papíře. Potom si děti vzaly hadřík a některá místa, která se jim zdála vhodná jako domeček, vymyly, vysušily a černým fixem dokreslily broučka, který v tomto „domečku“ bydlí.

Obr 13:Domečky pro broučky technikou zapouštění barev

Reflexe

Ráno děti nejvíce zaujala činnost s kuličkovou technikou, někteří kluci by u toho vydrželi snad celý den. Grafomotorické listy jsem měla dát asi v jinou dobu, protože je samozřejmě nezaujaly natolik jako činnost druhá. U překážkové dráhy se děti krásně vyběhaly, vyskákaly a moc je to všechny bavilo a nedělalo jim potom problémy se zklidnit a dávat pozor na pohádku, kterou jsem jim četla. Při vytváření pavučiny přátelství děti vymýšlely moc hezké důvody, proč to dát právě tomuto kamarádovi. V jednu chvíli říkaly děti to samé, co předešlý kamarád, ale někdo dokázal vymyslet opravdu krásné věci. U výtvarné hry s barvou, vznikl trochu problém s tím, že si někdo málo namočil papír a potom se mu neslévaly barvy.

4.8 Rybář mezi rybami

Cíle a záměry:

Rozvoj spolupráce

Rozvoj fantazie a představivosti

Seznámení s novou pohádkou

Rozvoj jemné motoriky

Rozvoj smyslů

Tvořivé spojování různých materiálů, práce s prstovými barvami, zapouštění barvy do klovatiny

Pomůcky:

kniha: „FRANCOUZSKÉ POHÁDKY“ (Vypráví- Václav Cibula, Ilustrace- Vlasta Beránková); arch balícího papíru, prstové barvy; čtvrtky, nůžky, klovatina, temperové barvy, štětce, šablony různých rybek; ryby a pruty s magnetem, kamínky, mušle, modrý krepový papír

Nabídka činností:

tvorba moře

chytání magnetických ryb

kolektivní výtvarná činnost – podmořský život (prstovými barvami)

tvoření „zlatých“ ryb

HRA – procházení podmořského světa poslepu

Průběh :

Hned ráno jsme společně vytvořili na koberci moře z modrého krepového papíru plné kamínků a mušliček a do něj jsme položili dřevěné ryby s magnety a děti je chytaly pruty. Na stole byla položená velká kniha „FRANCOUZSKÉ POHÁDKY“, kterou si děti mohly prohlédnout a už se mě ptaly, jakou pohádku si z ní dnes přečteme. Já jsem jim dala hádanku, zda to poznají podle názvu, když jim budu číst z obsahu. Když jsem přečetla název Rybář mezi rybami, tak jedna holčička vykřikla, že tuto pohádku bychom si mohli přečíst, když tu máme to moře. Slíbila jsem jim, že si ji přečteme po svačince. Když se děti nasvačily, už mi nesly pohádkovou knížku. Přečetla jsem jim tedy slíbený příběh. Po přečtení pohádky jsme si vyprávěli její děj a zahráli jsme si hru na podmořský svět. Jedno dítě mělo zavázané oči a ostatní děti představovaly něco z podmořského světa. Někde v tomto světě byla zlatá rybka – někdo z dětí a vydávala nějaký zvuk, za kterým musel rybář se zavázanýma očima jít. Potom jsem jim dala balící papír a prstové barvy a společně tvořily podmořský svět tak, jak si ho představují. Po dokončení práce se děti posadily ke stolečkům, kde je čekala ještě jedna výtvarná činnost. Obkreslily si šablonu ryby, která se jim líbila a vystříhaly si jí. Na tuto rybu nakapaly klovatinu a do těchto kapek zapouštěly různé barvy. Úkolem bylo udělat si svou zlatou nebo spíše kouzelnou rybku tak, jak si ji představují.

Obr.14, 15: zapouštění barev do klovatiny- zlatá rybka

Reflexe

Chytání magnetických ryb děti znají moc dobře, ale po tom, co si k této činnosti mohly i vyrobit moře dle svých představ, bavilo je chytat ryby ještě více. Kniha francouzských pohádek děti velmi zaujala svými ilustracemi a těšily se, až si z ní budeme číst. Hra na podmořský život se velmi vydařila. Děti, které neměly zrovna zavázané oči a vytvářely za sebe něco z podmořského světa, krásně dotvořily atmosféru různými zvuky z tohoto světa. Když jsem se pak dětí ptala, jak se cítily v obou rolích, převládaly příjemné pocity. U tvorby podmořského světa se děti zpočátku dohadovaly, kdo a kde bude malovat a nemohly se k jednomu papíru vejít, tak jsem je rozdělila na dvě skupinky a dala ještě jeden arch balícího papíru a spojením těchto dvou papírů nám potom vznikl velký podmořský svět. Výroba „zlatých“ rybek probíhala velmi klidně.

4.9 O Anglické princezně

Cíle a záměry:

- Rozvoj představivosti a fantazie
- Rozvoj komunikace, dramatické hry ve dvojicích
- Ilustrativní kresba, vlastní představy pohádkového příběhu

Pomůcky :

kniha FRANCOUZSKÉ POHÁDKY; dřevěné kostky; pastelky, fixy, tiskátka, papíry

Nabídka činností:

hra na parukáře

hra na princeznu, na prince, na království

stavba královských měst z dřevěných kostek

dramatická hra na situace z pohádky

dokončování příběhu (Jak pohádka asi skončila?)

kreslení na téma: „Co se mi v pohádce líbilo“

Průběh:

Když jsme si četli pohádku Rybář mezi rybami z knihy Francouzské pohádky, ptaly se mě děti, zda si přečteme ještě jednu a tak jsem jim slíbila další pohádku z této knihy na další den. Hned ráno si děti tuto knihu prohlížely a já jim četla názvy pohádek a společně vybraly pohádku O Anglické princezně. Prohlížely si ilustrace této pohádky. Na obrázcích byly různé paruky a účesy a to děvčata inspirovalo k tomu, aby se začala oblékat do různých šatů, které mají ve třídě k dispozici. Kluci se mě ptali, kde je Anglie a Francie, dívali jsme se do atlasu a vše jsem jim ukazovala. Potom kluci navrhli, že zkusí nějaké království postavit z dřevěných kostek. Po svačině jsem vybranou pohádku přečetla, ale nedočetla jsem jí celou a děti měly za úkol vymýšlet, jak asi pohádka skončila. Kdo měl nějaký nápad, zkusil pohádku dovyprávět. Závěry dětí byly většinou podobné a byly podobné dokonce i závěru z knihy, jak jsme se později dočetli. Na toto téma jsme zkoušeli ve dvojicích vést rozhovory prince a princezny. Po této hře se děti posadily ke stolkům a kreslily, co se jim v pohádce líbilo. Obrázek si mohly dotvořit pastelkami, fixy a různými tiskátky.

Obr.17: princezna s nazdobenými vlasy

Reflexe

Při ranních činnostech si děti moc hezky hrály. Děvčátka vymýšlela zajímavé účesy a zkoušela si je na panenkách i na sobě navzájem. Na koberci nám pomalu vznikala různá královská města a kluci si do nich pak dali ještě různá zvířata a hru velmi pěkně rozvinuli. Byla jsem překvapena, jaký vymýšlely děti konec k pohádce (skoro všichni tak, aby pohádka skončila dobře). Když jsem dětem přečetla konec pohádky z knihy, měly radost, že se příliš nelišil od konce jimi vymyšleného. Holčičky z pohádky nejvíce zaujal parukář se svými parukami, a proto většina z nich kreslila princeznu s krásnými nazdobenými účesy.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé práce bylo ověřit vliv pohádkových příběhů na výtvarnou tvořivost dítěte a zjistit, jak může ilustrace pohádek ovlivňovat dítě předškolního věku ve výtvarném projevu.

Připravila jsem si osm pohádek – čtyři pohádky dětem velmi dobře známé a čtyři pohádky, které děti neznají. Každou pohádku jsme si přečetli, prostřednictvím různých dramatických, hudebně pohybových, smyslových a jiných her jsme si pohádky prožili a až poté tvořivě zpracovávali.

Přesvědčila jsem se o tom, že děti předškolního věku pohádky a jejich ilustrace vyžadují a potřebují. Pohádky rozvíjí jejich fantazii a ukazují jim různé situace ze života a nutí je nad nimi přemýšlet. Ilustrace vždy chtějí vidět všechny děti, ale některé se od nich hned odpoutají a vytvoří si vlastní obraz z příběhu a prožitku. Jiným dětem naopak napomáhá ilustrace k úplnému pochopení a představení si daného příběhu a pak k vlastnímu výtvarnému tvoření.

Vytvořila jsem návrhy výtvarně tvořivých činností k daným pohádkám. Každou pohádku a výtvarné tvoření s ní spojené jsem si s dětmi vyzkoušela a v reflexi popsala, co se podařilo a čeho se vyvarovat.

Děti, se kterými jsem pracovala, se vždy těšily na další pohádku a neustále se mě ptaly, s jakou pohádkou si budeme dnes hrát a co budeme vyrábět nebo malovat. Mým cílem bylo i to, aby děti měly z pohádkového tvoření radost a měly touhu poznávat nové a nové pohádkové příběhy a jejich ilustrace. Dospěla jsem k názoru, že je nutností nabídnout dětem ke každému tématu dobrou ilustraci, reprodukci obrazů a umění vůbec. To vše dětem odmala pomáhá inspirovat se, vybírat si a orientovat se v našem světě na kvalitní kulturu.

Věřím, že tato práce může být přínosem nejen pro mě, ale i pro ostatní učitelky mateřských škol nebo rodiče jako inspirace k rozvoji výtvarné tvořivosti dětí předškolního věku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

JAKOUBKOVÁ, V.; PACKOVÁ, J.; PEJŠOVÁ J.

Výtvarná výchova v mateřské škole : Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy. Praha: Naše vojsko, n.p., 1988.

UŽDIL, J.; RAZÁKOVÁ, D. *Metodika výtvarné výchovy na mateřské škole.*

Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966

BETTELHEIM, B. *Za tajemstvím pohádek: Proč a jak je číst v dnešní době.*

Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000

UŽDIL, J.; ŠAŠINKOVÁ, E. *Výtvarná výchova v předškolním věku.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980

STEHLÍKOVÁ, B. *Cesty české ilustrace pro děti a mládež.* Praha: Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, 1984

STEHLÍKOVÁ, B. *Současné ilustrace dětské knihy.* Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, n. p., 1979

HOLEŠOVSKÝ, F. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež.*

Praha: Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, 1989

BADEGRUBER, B.; PIRKL, F. (z německého originálu přeložila Alžběta

Sirovátková) *Příběhy pomáhají s problémy.* Praha: Portál, 2000

CHALOUPKA, O.; NEZKUSIL, V. *Vybrané kapitoly z teorie dětské literatury II.*

Praha: Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, 1976

RAZÁKOVÁ, D. *Kreslíme, malujeme, modelujeme*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n.p., 1974

HERMAN, M. *Najděte si svého maršána: co jste vždycky chtěli vědět o psychologii, ale ve škole vám to neřekli*. Olomouc: vydavatelství Hanex, 2008

CIBULA, V. *Francouzské pohádky*. Praha: Albatros, nakladatelství pro děti a mládež, 1991

DRIJVEROVÁ, M. *Princové a princezny: Výběr pohádek z celého světa*. Praha: nakladatelství BRIO, s.r.o., 1999

ČERNÁ, O. *Poklad starého brouka*. Praha: Baobab, 2007

DRIJVEROVÁ, M. *Pohádky z celého světa: O chytrácích*. Praha: nakladatelství BRIO, s.r.o., 2001

RENČ, V. *Perníková chaloupka*. Praha: Vyšehrad, 1990

www.wikipedia.org – *Životopisy ilustrátorů*.

PŘÍLOHY

Texty cizích pohádek

O ANGLICKÉ PRINCEZNĚ

Žila kdysi dávno jedna princezna, dcera anglického krále. Byla krásná, až oči přecházely, ale srdce měla jako ze zlata: také tak tvrdé. Byla pyšná, panovačná a protivná. Francouzský princ se doslechl v Paříži o její kráse, jen o její nadutosti mu nikdo neřekl ani slovo. Básníci zpívali při loutně o jejích studánkových očích, hedvábných vlasech a tvářích jako zralé broskve, ale o tom, že chodí s nosem nahoru, ve svých písních pomlčeli. A tak se stalo, že princ už jen z těch řečí a písniček ztratil hlavu a za hořel k princezně převelikou láskou. Vyslal do Anglie své posly, aby ji požádali o ruku, ale princezna mu vzkázala, že si ledajakého prince z Paříže za muže nikdy nevezme. A také mu vzkázala, že jí není hoden ani zavázat tkaničky u střevíců, natož se s ní oženit.

Princ se však s takovou odpovědí nechtěl smířit. Převlékl se za obyčejného chudého parukáře a vydal se tajně do Anglie. V Londýně měli parukáři, vlásenkáři a lazebníci z Paříže dobrou pověst, a tak princ nabídl své služby rovnou u královského dvora. Doslechla se to princezna, dala si ho zavolat a přikázala mu, aby jí předvedl, co umí. Parukář měl paruky jedna radost a také vlasy uměl kadeřit, jako to nedokázal na anglickém dvoře nikdo jiný. Přijala ho do svých služeb, a protože parukář byl pohledný a sličný jako bříza, zanedlouho princezna planula láskou jako suchý věchet slámy uprostřed horkého léta. Nakonec ztratila hlavu docela a dala se s ním tajně oddat; jenomže v královském paláci i stěny mají uši, anglický král se dozvěděl, že jeho dcera si vzala obyčejného pařížského parukáře, a vyhnal je oba z paláce.

Co měli ti dva dělat? V Anglii zůstat nemohli, o té nerovné svatbě si povídal brzy celý Londýn, a tak se milý parukář sebral a odvezl svou ženu do Paříže. Ubytovali se v laciné hospodě na okraji města. Běda, přeběda, povzdechla si v duchu princezna, odmítla jsem syna francouzského krále a teď jsem v Paříži jako žena chudého parukáře!

Jednoho dne řekl parukář princezně:

„Ženo milá, jak vidíš, moje řemeslo nás oba neuživí. To víš, v Paříži je parukářů víc než v celé Anglii dohromady. Co se dá dělat, musíš se trochu otáčet, abys také přinesla do domácnosti nějaký ten peníz. Zítra půjdeš na trh a zkusíš prodat pár lahví vína. Dostal jsem je dnes od jednoho urozeného zákazníka.“

Žena vzala láhve a vydala se na tržiště. Sotva však začala vyvolávat své zboží, objevil se hlouček vojáků. Zaplatili pár halířků za ochutnání, ale pak prohlásili, že jim to víno ani trochu nechutná, rozzlobili se a všechny džbány i láhve rozbili. Chudák princezna nemohla vědět, že vojáky poslal na trh její muž, a bála se vrátit domů. Loudala se k hospodě, kde jim hospodský pronajal skromný pokojík, přecházela před dveřmi sem a tam a poplákávala strachem i lítostí. Konečně si jí všiml parukář. Vyšel z hospody a zeptal se udiveně:

„Ženo, pročpak nejdeš dál? Stalo se ti snad něco? A kolikpak jsi dnes vydělala?“

„Sotva pár halířků,“ přiznala princezna a hlas se jí třásl.

Parukář se na ni usmál, pokýval hlavou a řekl:

„Pro začátek to není nejhorší. To já jsem měl větší štěstí. Dostal jsem na královském dvoře za své paruky tři dukáty!“

„To je dobře,“ řekla princezna. „Zaplatíme hospodskému a najdeme si nějakou lacinější hospodu.“

Zaplatili a našli si lacinější hospodu o několik ulic dál. Hned nazítří řekl parukář své ženě:

„Dnes půjdeš k bráně královského paláce a budeš tam čistit panstvu střevíce. Venku prší, všude je plno bláta, a tak můžeš vydělat docela slušné peníze.“

Princezna šla ke královskému zámku, postavila se k bráně a čekala. Přijíždělo panstvo, urození pánové a dámy vystupovali z kočárů, ale sotva udělali pár kroků, už měli střevíce plné bláta.

A tak byli rádi, že se mohou té špíny hned zbavit. Princezna vyčistila střevíce králi, královně, dvořanům i všem hostům, a než začaly bít hodiny na věži poledne, měla třicet dukátů. Vrátila se do hospody a řekla svému muži:

„Podívej se, co jsem dnes vydělala! Třicet dukátů!“

„To je slušné,“ pochválil ji parukář. „Já jsem nakadeřil královi vousy a dostal jsem šedesát dukátů.“

Uplynulo pár dnů a parukář řekl:

„Musíš jít zase něco vydělat. Půjdeš na trh a budeš prodávat nádobí. Přinesl jsem ze dvora nějaké starší hrníčky, talíře a mísy, které už nepotřebují.“

Žena šla na trh, rozložila své zboží a začala vyvolávat. Netrvalo dlouho, objevil se hlouček rozjařených vojáků, začali se parukářce posmívat a nakonec jí všechno rozbili napadrt'. Chudák parukářka nevěděla, že je zase poslal její muž. Vrátila se s pláčem k parukáři, všechno mu pověděla a prosila ho, aby dal vojáky potrestat. Ale muž jen pokrčil rameny.

„Mohl bych to povědět králi,“ řekl rozvážně, „ale ty si myslíš, že se dožádáme spravedlnosti? To si představuješ, že král potrestá své vlastní vojáky a dá za pravdu nějaké prodavačce talířů a hrnků? Věř mi, nikdo pro tebe ani nehne rukou!“

Běda, myslila si v duchu princezna, já nešťastná jsem odmítla syna francouzského krále a teď jsem ženou parukáře, čistím panstvu boty a prodávám na trhu, co mi muž přinese!

Nazítí řekl parukář:

„Dnes pořádá král velkou hostinu. Mám u dvora dobré jméno, a tak ti zařídím, abys mohla posluhovat u královské tabule. Udělám ti pod šaty kožené kapsy, a když se nikdo nebude dívat, dáš do nich zbytky jídel. Uvidíš, jak se večer budeme mít dobře!“

Sešil z kousků kůže velké kožené kapsy, ale sešil je tak tenkou nití, že sotva držely. Připevnil je ženě pod šaty a princezna parukářka se vydala na zámek.

Zprvu ukrývala do kapes jen malé ždibíčky zbytků a trochu omáčky, ale po nějaké chvíli se osmělila a vzala z mís pár pěkných kusů masa, několik holoubat i pečených kuřat. Kapsy byly těžší a těžší, parukářka už neběhala kolem stolu tak svižně jako na začátku večera, nakonec uklouzla a upadla, nitě povolily a všechna kořist se vysypala na podlahu. Král s královnou zmlkli, všichni se dívali ohromeně na nešťastnici, až náhle někdo vykřikl:

„Vyžeňte tu zlodějku z paláce!“

„Ještě chvíli počkejte,“ zvolal parukář. „Když už jednou sedí na podlaze, ať mi zaváže střevice. Právě se mi rozvázaly tkaničky.“

Princezna si klekla a zavázala mu tkaničky, pro slzy ani neviděla. Pak si zakryla oči dlaněmi a vstala.

V tu chvíli k ní přistoupil král, položil jí ruku na rameno a řekl vlídně:

„Neplač už, dcero moje. A věz, že sis nevzala za muže parukáře, ale syna francouzského krále.“

Ti dva pak spolu žili šťastně dlouhá a dlouhá léta. Z princezny se po nějakém čase stala francouzská královna, byla moudrá, mírná a skromná a všichni ji milovali.

Mně to můžete věřit, já jsem tam byl také. A kdybych se ne musil vrátit domů k mámě, zůstal bych tam dodnes.

Pavouk

Ráno už na ni mravenci čekali.

„Já jsem Čenda,“ řekl ten, co pořád bloudil. Vlastně jsem se ti včera ani nepředstavil, promiň.“

„Já jsem Julie,“ řekla Julča.

„Pavouk se jmenuje Růženka,“ řekl Čenda. „Ale nechce, abychom mu tak říkali.“

Tak jí říkáme Rózi, to se jí líbí víc,“ dodal Mirda. „Ona je to vlastně holka.“

„Bydlí u obrázku,“ povídal Čenda cestou, „tam se ti bude

líbit, uvidíš. Já bych tam asi netrefil, ale tady Mirda už tam byl kolikrát, tak se neboj.“

Obrázek visel na jedli nedaleko od cesty, dost vysoko, a byla na něm hezká paní s lilii v ruce. Studánka byla hned vedle jedle. Okolo rostla vysoká tráva a po ní nervózně pobíhal pavouk a natahoval za sebou různé provázky.

„Ahoj Rózi,“ řekli mravenci, „co to děláš?“

„Nerušit, nerušit,“ odsekla Rózi. „A nepřekážete mi tu, musím přemýšlet.“

„To ona říká pořád,“ pošeptal Julče Čenda. „Ale počkej chvíli.“

Sedli si do trávy a pozorovali, jak Rózi sem tam souká síť. Pavučina vedla nahoru na strom a zase dolů do trávy, obtáčela studánku kolem dokola a občas z ní nějaké vlákno vlálo jen tak do vzduchu. Rózi vždycky popoběhla a z dálky pozorovala, co udělala. Pak pokývala hlavou a pustila se zas do motání. Nakonec vyčerpaně klesla vedle mravenců.

„Tak co tomu říkáte,“ zeptala se. „Všimněte si, jak jsem zapojila odraz ve studánce a ten dnešní mírný větřík. A ovšem taky šikmé sluneční světlo! V poledne to celé bude vypadat úplně jinak.“

Julča nevěděla, co říct. Neviděla v pavučinové motanici žádný smysl.

„Jak do toho budeš chytat mouchy?“ zeptala se. Mravenci se chytili za hlavy a zalezli pod nejbližší list.

„Mouchy?“ vykřikla Rózi. „Já nedělám žádné mucholapky, já dělám umění!“

„Ale co pak budeš jíst?“ zeptala se Julča. „My jsme se ve škole učili, že pavouci jedí mouchy.“

„Tyj si tak přízemní, to je hrozné,“ řekla Rózi. „Jestli nemyslíš na nic jiného než na jídlo, můžeš mi teda nějakou mouchu chytit. Možná že ti pak vysvětlím smysl svého díla.“

Julča tedy chytila mouchu, Rózi jí vysvětlila smysl svého díla, Julča zase ničemu nerozuměla, ale už byla radši zticha. Rózi se s chutí pustila do mouchy a mravenci vylezli zpod listu.

„A to jí vždycky někdo chytí nějakou mouchu?“ ptala se jich Julča šeptem.

„Právě že ne,“ řekl Čenda.

„Proto je taky taková hubená,“ doplnil Mirda. „Kost a kůže.“

„A proč si neudělá obyčejnou pavučinu?“ ptala se Julča.

„Ona to neumí,“ šeptal Čenda tak tiše, že ho Julča skoro neslyšela. „Má to v hlavě nějak popletené.“

„Proto taky bydlí tady takhle sama, ostatní pavouci si myslí, že je bláznivá. Ale ona je docela hodná,“ řekl Mirda.

Julča se dívala, jak Rózi hladově okusuje muší stehýnko, a potom řekla: „Já ti, Rózi, moc děkuju. Nikdy jsem nic takového neviděla, jak dneska, takovou krásu. Možná jen na těch obrázcích, co má doma teta...“

„Jaká teta? Jaké obrázky?“ šklubla sebou Rózi, až jí stehýnko málem vypadlo. „Chceš říct, že někdo umí něco lepšího než já?“

„Ale ne, to ne,“ uklidňovala ji Julča. „Jen jsem si vzpomněla, víš, takové jako taky pavučinky, ne tak pěkné jako ta tvoje, ale takové zvláštní... Já bych ti je třeba přinesla ukázat, nechceš? Ty bys je určitě zvládla levou zadní.“

„To bych prosila,“ odfrkla Rózi. „Ale podívat se můžu, proč by ne. A vezmi s sebou ještě nějakou mouchu, tahle byla jak nic.“

Julča šla domů a poprosila tetu o sešity, podle kterých vždycky večer háčkovala dečky. Chvíli se v nich přehrabovala a pak vybrala ten, kde byly dečky pro začátečníky: kulaté, s většími dírkami, takové docela jednoduché. Kraječky měly po okrajích.

„Můžu si to půjčit?“ zeptala se tety.

„Chceš taky háček?“ nabídla jí teta, a tak si ho vzala a klubíčko příze taky. Donesla to všechno ke studánce pod obrázkem, sešit rozebrala na listy a rozložila do trávy. Rózi okolo papírů pobíhala a rozčilením se jí pletly nohy.

„Tohle je celkem zajímavé, hmm, tohle by ušlo, no ale tohle... to má myšlenku, vidíš?“

Julča mezitím udělala první očko a zkoušela umotat řetízek.

„Tobě to vůbec nejde!“ radovala se Rózi.

„Snad kdybys mi to ukázala...“ vzdychla si Julča a řetízek už potřetí vypárala.

„No když myslíš,“ svolila Rózi. „Dívej se pořádně! Zkusíme třeba tady tohle, to je docela jednoduché, to bys mohla zvládnout.“

Julča se tedy dívala, jak Rózi souká kulatou dečku mezi stébly trávy. Vyšla jí trochu šiřatě, ale ta Julčina byla ještě o hodně horší, a tak byla Rózi spokojená. Potom zkusily ještě jednu, a potom další, a už jim to docela šlo, i když Rózi byla samozřejmě pořád o moc lepší než Julča. Za pár dní už Julča nemusela s sebou nosit mouchy, protože do Róziných sítí se přece jen občas něco chytlo, a když přišla za týden, uviděla okolo studánky sedět několik dalších pavouků. Rózi seděla nad nimi na nejvyšším stéble a vysvětlovala, jak se dělají krajky. Julča jí opatrně položila vedle studánky další z tetiných sešitů, stiskla v kapse bílý kamínek a potichu se vytratila zpátky do lesa a domů. Docela vážně uvažovala o tom, že večer poprosí tetu, jestli by ji nemohla přece jen naučit háčkovat alespoň ty řetízky.

RYBÁŘ MEZI RYBAMI

Byl jednou jeden starý rybář. Každý den časně zrána vyjížděl se svým člunem na lov, ale sítě mu zůstaly vždycky prázdné.

I když se dostal do míst, kde se hladina moře jen třpytila rybami, v sítích mu nikdy neuvízla ani jediná.

Jednou zase tak vyjel na moře, spustil síť a za nějakou dobu ji vytáhl. Chytila se v ní malá rybička, celá zlatá. Vzal ji do ruky a rybka promluvila lidským hlasem:

„Rybáři, pusť mě zpátky do moře! Jsem královna ryb. Chytila jsem se na tvou poslední návnadu, chtěla jsem ti ji vzít, ale měla jsem smůlu. Když mě pustíš, ulovíš vždycky tolik ryb, kolik si jen budeš přát. A kdykoli se ocitneš v nouzi, zavolej mě, přijdu ti na pomoc.“

Rybářovi bylo rybky líto a pustil ji zpátky do moře. Zlatá rybka svůj slib opravdu dodržela. Od té chvíle se rybář vracel z lovu vždycky s plnými sítěmi. Celá vesnice se tomu divila. Lidé už si začínali šeptat, že se spolčil s čertem, ale rybář se jen usmíval a neřekl nic. Své tajemství neprozradil.

Jednoho dne zastihla rybáře na širém moři prudká bouře. Člun se potácel ve vlnách, přes palubu se hrnula voda. Rybář si už myslel, že živý nevyvázne, že skončí život na mořském dně. V poslední chvíli si vzpomněl na zlatou rybku.

„Kdyby tady byla má královna ryb,“ vykřikl do burácení větru, „ta jediná by mě zachránila!“

V tom okamžiku se objevila v pěně vysoké vlny zlatá rybka a zvolala:

„Neboj se, rybáři, nic se ti nestane! Napij se trochu vody z největší vlny!“

Sotva to řekla, zalila člun obrovská vlna, voda stříkla rybáři do tváře, div ho neoslepila. Rybář si olízl rty a náhle cítil, že ho neznámá síla unáší stále dolů, dolů. Ponořil se do moře a klesal do hlubiny, ale voda mu nevadila. Brzy pod sebou pocítil pevnou zem. Pomalu kráčel po mořském dně a zvědavě se rozhlížel. Měl pocit, že jde vysokou trávou někde na louce, kolem dokola byl klid a mír. Najednou před sebou spatřil veliké město. Stálo přímo na dně moře a jiskřilo všemi barvami. Ulice byly dlážděné zlatem, domy měly zdi z nejkrásnějších lastur a perel, drahokamy se povalovaly všude, kam rybář vstoupil. Chvíli pozoroval ryby, které vplouvaly do města a zase vyplouvaly. Občas se sklonil a zvedl nějaký zvlášť zářivý drahokam, perlu či valoun zlata, až měl kapsy plné.

Znenadání se před ním objevila zlatá rybka a řekla:

„Rybáři, můžeš tu zůstat, jak dlouho budeš chtít. Kdyby se ti však mezi námi nelíbilo, můžeš se kdykoli vrátit domů.“

Rybář zavrtěl hlavou.

„Zůstal bych s vámi rád, ale mám tam nahoře ženu a malé děti. Co by si beze mne počaly? Určitě si teď už myslí, že jsem se utopil.“

„Rozhodni se sám,“ řekla rybka. „Když budeš chtít zůstat, zůstaň. Když se budeš chtít vrátit, vrať se. Všechno záleží jen na tobě.“

„Jsi hodná,“ odpověděl rybář. „Nehněvej se, ale já musím zpátky na zem.“

Rybka zapískala na zlatou píšťalku a v okamžiku se před ní objevil veliký delfín.

„Delfíne,“ řekla královna ryb, „vezmeš rybáře na záda a vysadíš ho na skále při pobřeží, aby ho lidé z jeho vesnice našli, až se budou vracet z lovu.“

Rybář poděkoval, rozloučil se s rybami, které ho obklopily ve velkém hejnu, usadil se delfínovi na hřbetě a za malou chvíli se oba vynořili na mořské hladině. Delfín plul rychle jako blesk a vysadil rybáře na skále poblíž zátoky, na jejímž břehu stála rybářská vesnice.

Netrvalo dlouho a v zátoce se objevila rybářská loď. Posádka spatřila mávající postavu a přirazila ke skále. Když však rybáři uviděli, koho to zachránili, vylekali se tolik, že div nenaskákali zpátky na palubu a neodpluli. Všichni si mysleli, že je to duch, vždyť starý rybář zmizel v mořských hlubinách už před celým rokem. „Ale vždyť jsem tam byl jen jeden jediný den,“ divil se rybář. „Kdepak celý rok!“

Teprve tehdy pochopil, že jeden den na mořském dně znamená na pevné zemi jeden rok, neboť ryby a lidé mají jiný čas.

Rybář jim vyprávěl, co všechno pod mořem viděl. Poslouchali ho, ani nedýchali, věřit se jim nechtělo. Ale když jim ukázal zlaté valouny, perly a drahokamy, poznali, že mluví pravdu. Vrátili se zpátky do přístavu, rybář je všechny pozval a celá vesnice hodovala a tancovala po celý týden.

Od té doby už rybář nikdy ryby nelovil. Nezapomněl, jak pěkně ho přivítaly ve svém podmořském městě, a nechtěl k nim být nevděčný. Pomáhal spravovat ostatním rybářům sítě a jen čas od času se posadil na pobřežní skály, mlčky a zamyšleně pozoroval příliv a odliv a díval se daleko do moře.

Tygrí princ

INDICKÁ POHÁDKA

Byla jedna chudá vdova, tak chudá, že měla jen jedno jediné sárí. Žila s třemi dcerami a ty měly jed no jediné sárí dohromady. Ven mohla chodit vždycky jen jedna a druhé dvě musely zůstat doma, přikryté rohoží.

Protloukaly se, jak se dalo. Sázely rýži a pletly věnce z divokých květin pro bohaté dámy. Jednou poslala matka nejstarší dceru do pole, aby přesadila stonky rýže. Dcera jde — a co nevidí: na poli leží tygr!

Dívka se dala na útěk, ale zvíře za ní zavolalo:

„Neboj se, děvče! Neublížím ti! A půjdeš-li blíž, může to být tvé štěstí!“

Když dívka uslyšela vlídný hlas, obrátila se a váhavými kroky se vracela zpět. Přišla až k tygrovi — a podívejme, je to jen tygrí hlava. Ta mi nemůže ublížit, pomyslela si dívka.

A tygrí hlava povídá.

„Dobře si mě prohlédni! A pak mi pověz, co si o mně myslíš!“

Dívka se jen otrásla a povídá.

„Nikdy jsem neviděla něco tak ošklivého, jako jsi ty.“ „A co se ti na mně nelíbí?“ zeptala se tygrí hlava. „tvoje pruhy,“ řeklo děvče.

Tygrí hlava se zamračila, zavrčela a řekla:

„Ode dneška budeš mít také takové.“ , A jen to dopověděla, bylo děvče pruhované jako tygr, od hlavy k patě. Když ji lidé ve vesnici spatřili, běželi pro luky a kopí. Měli zato, že vesnici napadl tygr lidožrout.

A když pak poznali vdovinu dceru, nemělo vyptávání konce. Ale dívka jen pověděla, že potkala tygra a on se na ni divně podíval.

Lidé si řekli, že je prokletá a že s ní už nikdy nebudou mluvit. Matka se doma snažila pruhy z dcery smýt. Ale nešlo to. Tak muselo děvče zůstat doma, aby se jí lidé nebáli.

Za pár dní šla na pole druhá dcera. Také ona uviděla mezi stvoly rýže tygrí hlavu.

„Pojď sem, děvče a pověz mi, co si o mně myslíš?“ řekla hlava.

Dívka si tygrí hlavu prohlédla a dočista zapomněla, že slovo vypuštěné z úst může zranit hůř než šíp vypuštěný z luku.

„Co jsem živa, neviděla jsem nic tak ošklivého, jako jsi ty,“ řekla.

„Skutečně? A co se ti na mně nelíbí?“ zeptala se hlava.

„Ty tvoje vousy!“ řeklo děvče

„Ode dneška budeš mít taky takové!“ zavrčela tygří hlava - a to se také stalo. Dívka utíkala s pláčem domů. Tam se snažila vousy vytrhat nebo ostříhat. Ale nešlo to, vousy vždycky hned dorostly. Tak mu sela i ona zůstat doma, aby se jí lidé nebáli.

Práce na poli tedy zůstala na nejmladší dceři Lakšmí. Jde přesazovat rýži — a co nevidí: na poli leží tygří hlava!

„Neboj se mě, děvče, neublížím ti. Mohu ti přinést velké štěstí Ale nejdřív si mě dobře

prohlédni a řekni, co si o mně myslíš“

Lakšmí se hlava líbila a také si vzpomněla, že dobré slovo je sladší než lžíce medu. A tak povídá:

„Ještě nikdy jsem neviděla něco tak krásného, jako jsi ty.“

„Skutečně?“ řekla tygří hlava. „A co se ti na mně líbí nejvíc?“

„Tvé velké, jiskrné oči“, odpověděla jí Lakšmí.

„Tak ode dneška budeš mít také takové.“ A hle, Lakšmí měla náhle oči jako hvězdy. „Děkuji ti, hlavičko,“ řekla. „Zdá se mi, že tvá hebká srst je rozčuchaná — dovolíš, abych tě učesala?“

„Ovšem,“ řekla tygří hlava. A Lakšmí vytáhla z cípu sáří hřebínek a učesala tygří hlavu. Pár chloupků jí přitom zůstalo v dlani.

„Ted' už jdi domů,“ řekla tygří hlava. „Cestou se neohlížej a dlaň měj sevřenou. Až na své rohoži se podívej , cos přinesla! A o mně nepověz ani slovo!“

Lakšmí poslechla. Šla domů, nedívala se napravo ani nalevo, do hrsti ani nenahlédla. Až doma otevřela dlaň. A na rohož vypadla hromada zlatých prutů. Matka a sestry se nestačily divit — kde k takovému bohatství přišla? A proč jí tak září oči? Ale Lakšmí tygří hlavu neprozradila. Řekla, že zlato vykopala na poli. A jeho odleskem se jí oči třpytí.

Ted' se rodina měla dobře. Místo chýše nechala vdova postavit krásný palác. Nakoupila dcerám náramky a sáří vyšívána zlatem. Najala služebníky a hudebníky. Najala zahradníky, kteří se starali o zahradu plnou vodotrysků a vzácných květin.

Ale Lakšmí přesto každý den chodila na rýžové Pole. Když jednou práci začala, musí ji přece dokončit. A pak, pokaždé si popovídala s tygří hlavou. Jednoho dne jí hlava řekla:

„Jsi už velká dívka, Lakšmí. Chtěla by ses vdát?“ „Ale ano,“ sklopila Lakšmí oči. „Jenže dřív se musí vdát mé sestry.“

„Tvé sestry nebude nikdo chtít,“ řekla tygří hlava. „Jsou nehodné a nezdvořilé. Proto jsem je potrestala tygřími pruhy a tygřími vousy.“

Když to Lakšmí uslyšela, začala za sestry prosit. A prosila tak dlouho a tak pěkně, že se tygří hlava slitovala a svou kletbu odvolala. Dívky byly zase hezké jako dřív — takže se není co divit, že se brzy provdaly.

„Ted' je řada na tobě,“ řekla tygří hlava Lakšmí. „Koho bys chtěla za muže? Kupce? Nebo statkáře?“

„Chtěla bych dobrého muže, který by měl pro mě vždycky přívětivé slovo,“ řekla Lakšmí. „Bude-li bohatý, na tom nezáleží, mám teď sama dost.“

„Jsi moudré a hodné děvče,“ po chválila tygří hlava. „Nechtěla bys za muže mého syna?“

Lakšmí se hluboce poklonila:

„Tys pro mě udělala mnoho dobrého. Tvůj syn bude jistě také tak hodný. Ráda si ho vezmu za muže.“

Jen to Lakšmí dořekla, objevil se mezi stromy obrovský tygr. Ale dívka se nelekla a šla mu směle vstříc. Položila ruku na jeho hlavu a řekla:

„Podle vůle tvé matky a podle mého přání stanu se tvou ženou.“

V tu chvíli zahřměl hrom a místo tygra stál vedle Lakšmí krásný princ. A místo tygří hlavy seděla mezi zelenými stvoly rýže krásná paní.

„Vysvobodila jsi nás ze zakletí, Lakšmí,“ řekla paní. „Zlý duch v tygří podobě nás očaroval. Jen moudré a hodné děvče nám mohlo pomoci. Jsi teď královnou. A celý život budeš šťastná. Můj syn tě bude milovat až do smrti a ty mu dáš pět statných synů.“

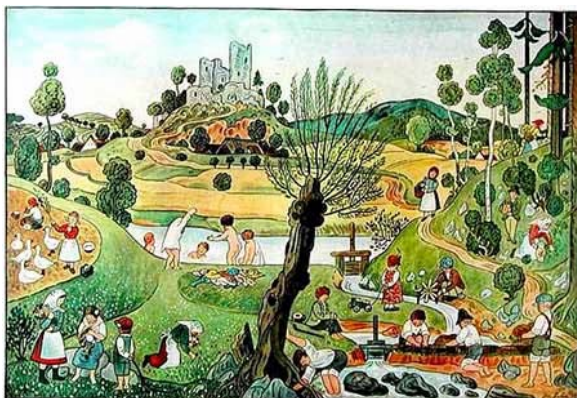
A to se také stalo.

Ukázky ilustrací vybraných ilustrátorů knih pro děti a mládež

Ondřej Sekora

Josef Lada

Alena Ladová

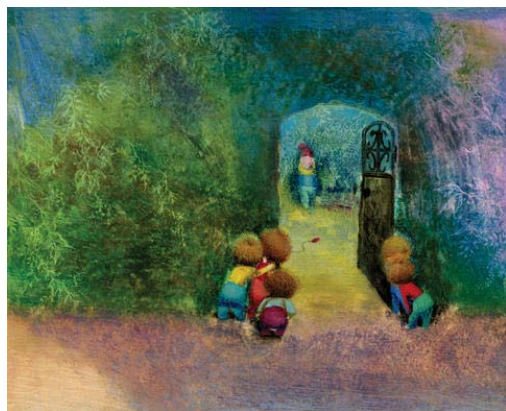
Zdeněk Miler

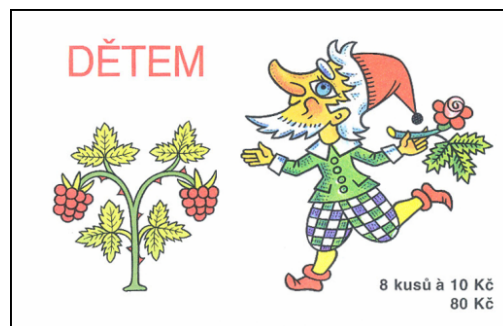
Zdeněk Burian

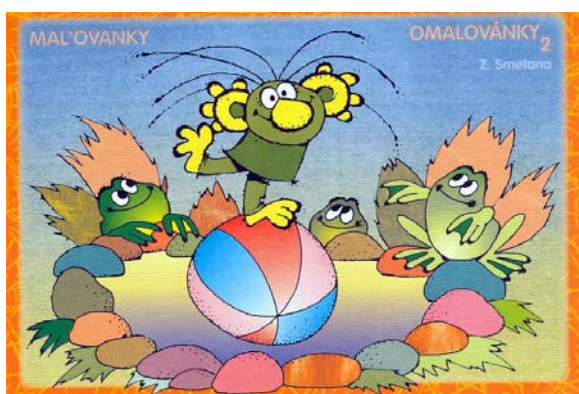
Jiří Trnka

Helena Zmatlíková

Zdeněk Smetana

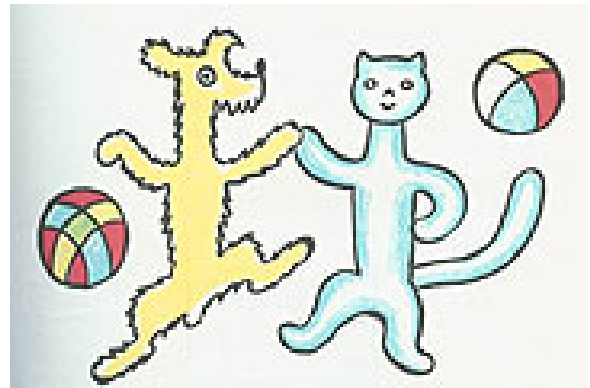
Adolf Born

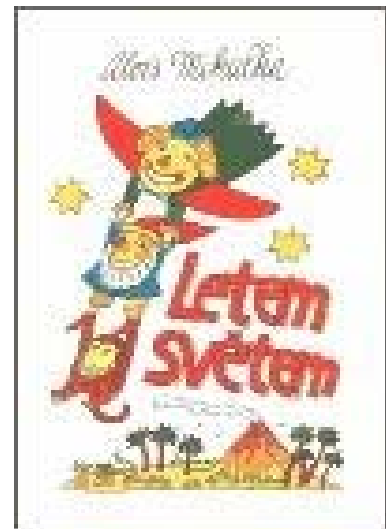
Josef Čapek

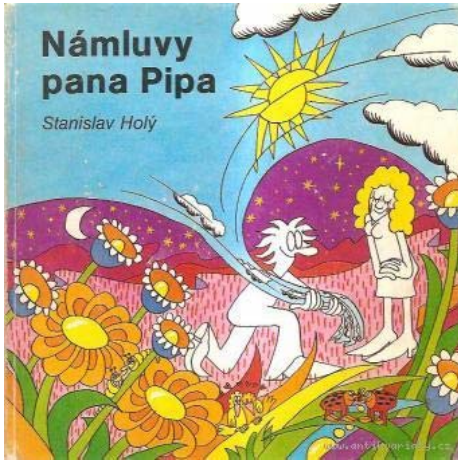
Pokud jsou přičiněni, tak uschlí a pak zase bylo dšnětího, tak se zase
proběh.

Alois Mikulka

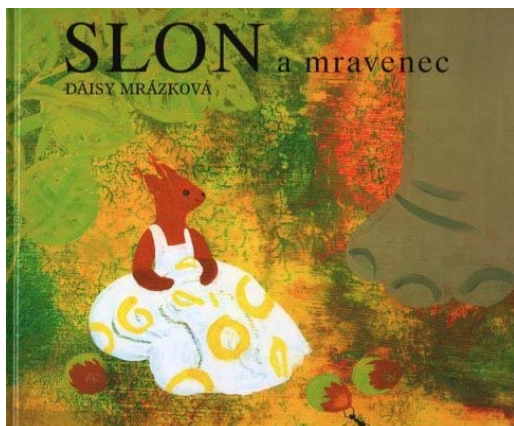
Stanislav Holý

Radek Pilař

Daisy Mrázková

Karel Franta

